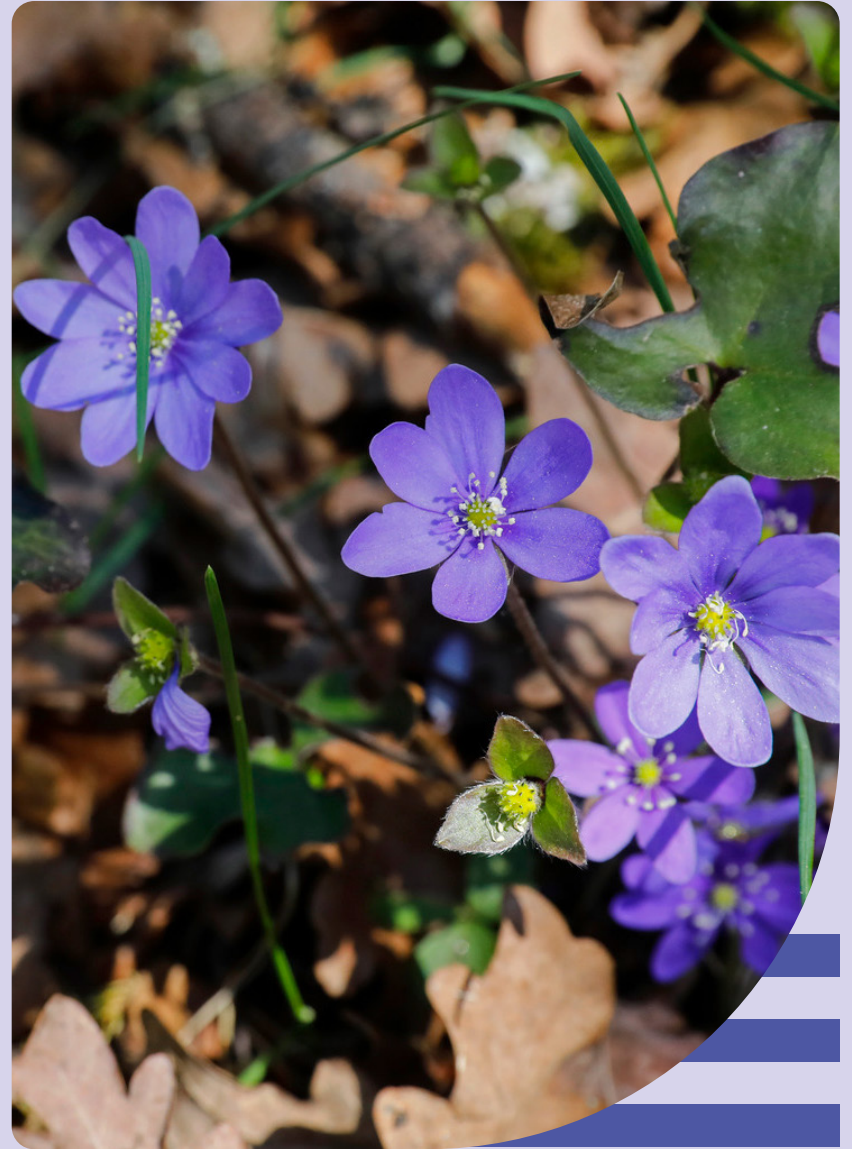

Utvärderings- berättelse 2025

Åbo stads
revisionsnämnd
26.5.2026

Åbo stads publikation 2026

**Rapportör och
rapporterings tid**

Åbo stads revisionsnämnd, 2026
Åbo stads revisionsnämnd publicerar årligen en utvärderingsrapport om uppnåendet av Åbo stads mål för verksamheten och ekonomin.

Rapportens namn

Utvärderingsberättelse 2025

Rapportens distribution

Rapporten finns på finska och svenska på internet på adressen [Revisionsnämnden | Turku.fi](https://www.turku.fi/revisionsnamnden)

Ämnesord

Utvärderingsrapport, utvärderingsberättelse, utvärdering, Åbo stad, mål

Rapportseriens namn

Åbo stads revisionsnämnd

**Identifierande information
om rapporten**

Sidor 92
Språk svenska

Rapportens distribution

Åbo stads revisionsbyrå, tfn (02) 330 000

Sammandrag

I utvärderingsberättelsen för 2025 behandlas

1. ledningen av stadskoncernen,
2. bokslutet, den ekonomiska situationen och investeringar,
3. utvärderingen av främjandet av barns och ungas välfärd och hälsa,
4. utvärderingen av LUMO-programmet,
5. uppföljningen av utvärderingen av högstadiet och yrkesutbildningen inom den grundläggande utbildningen.

Centrala observationer i utvärderingen

1. Stadskoncernens styrning, mål och verksamhet

1.1 Stadens lednings- och styrsystem

Stadens lednings- och styrsystem har förnyats avsevärt genom den nya stadsstrategin, borgmästarprogrammet, förvaltningsstadgan och samverkande ledningsgrupper. Målet har varit att förtydliga styrningen och stärka kopplingen mellan strategin och den dagliga verksamheten.

Det stora antalet styrdokument splittrar dock styrningen, gör det svårare att gestalta helhetsbilden och ökar riskerna för motstridiga mål och riskerna inom verkställandet och uppföljningen.

Revisionsnämnden betonar att styrdokument-helheten, struktureringen av målen samt deras allt tätare koppling till budgeten, investeringsplaneringen och uppföljningen bör förtydligas.

1.2 Åbo stads personalmål

År 2025 belastade Åbo stads personal på grund av de samtidiga reformerna. Personalen anpassades på ett kontrollerat sätt (naturlig avgång och övervägande av rekryteringar) och kostnaderna hölls under kontroll utan några omfattande uppsägningar.

Inom välfärden förbättrades en del av indikatorerna, men belastningen samt den upplevda tydligheten i den grundläggande uppgiften och ledningen försämrades. Åldersstrukturen och pensioneringarna betonar vikten av överföring av kompetens och utbildning; revisionsnämnden betonar vikten av konsekvensbedömning, stöd och utbildning av chefer samt säkerställande av välfärd och kompetens i etablerings-skedet.

1.3 Stadens interna kontroll, riskhantering och koncernövervakning

Rapporteringen om Åbo stads interna kontroll, riskhantering och koncernövervakning har utvecklats och ger en tydligare helhetsbild än tidigare av de centrala riskerna och övervakningsarrangemangen.

Man har identifierat riskhanteringsroll som en del av ledningen och beslutsfattandet och inlett utvecklingsarbetet i bland annat processerna, anvisningarna och systemen, men det förekommer fortfarande variationer i ansvarsfördelningens tydlighet, riskägarskapet och rapporteringspraxisen.

Sisäisen valvonnann tunnistetut puutteet vastaavat pitkälti aiempina vuosina havaittuja kehittämisskohteita, vaikka korjaavien toimenpiteiden toteuttamisessa on edistytty.

De identifierade bristerna i den interna kontrollen motsvarar i stor utsträckning de utvecklingsobjekt som observerats under tidigare år, även om man har gjort framsteg i genomförandet av korrigerande åtgärder.

Inom koncernövervakningen har den digitala rapporteringen utvidgats, men uppkomsten av en heltäckande risklägesbild för koncernen försvagas av att alla strategiska samfund inte utnyttjar enhetliga riskhanteringspraxis. Centrala utvecklingsobjekt är att förtydliga riskägarskapet, förenhetliga systemen och rapporteringen samt utnyttja riskinformationen i beslutsfattandet och planeringen av ekonomin.

2. Ekonomiska nyckeltal och finansiering av investeringar

Under 2025 blev Åbo stadskoncern kraftigt skuldsatt. Resultaträkningen uppvisade ett underskott och koncernens lånestock steg till 2,1 miljarder euro.

Investeringarna, de stigande räntekostnaderna och antalet ökade avskrivningar orsakar press på resultaträkningen även i fortsättningen. Förmågan att klara av underskottet är inte oändlig eftersom överskotten/invånare i koncernbalansräkningen är de lägsta i de sex största städerna i Finland.

Lönsamheten hos koncernsammanslutningar med stark betoning på bostads- och fastighetsaffärsverksamhet lider av den allmänna ekonomiska nedgången, de stigande kostnaderna och den högre räntenivån.

3. Utvärdering av främjandet av barns och ungas välfärd och hälsa

Det är viktigt att beakta att HYTE, främjandet av välfärd och hälsa, hör till alla aktörer i staden och välfärdsområdet – inte enbart till HYTE-ledningsgruppen eller till vissa tjänsteinnehavare.

Revisionsnämnden har identifierat att ansvarsfördelningen är splittrad både i Åbo och Egentliga Finlands Välfärdsområde (Varha) – revisionsnämnden ser ett behov av att ytterligare förtydliga rollerna och säkerställa att uppgifter som främjar välfärd och hälsa inte blir kvar på ett område ”som inte tillhör någon” mellan organisationerna i Egentliga Finlands välfärdsområde och Åbo.

Arbetet för att främja välfärd och hälsa i organisationer inom den tredje sektorn är värdefullt och nödvändigt för samhället: utan det skulle ohälsan och kostnaderna öka betydligt, så det måste också beaktas i målen och budgeten, inte bara i festtalen.

4. Lumo

Åbo stads strategiska styrning av naturvärdena och den biologiska mångfalden har stärkts under de senaste åren och i synnerhet programmet för biologisk mångfald (LUMO) har fungerat som ett centralt och konkret verktyg för genomförandet.

Genomförandet av programmet har år 2025 huvudsakligen varit förenligt med målen och gett mätbara resultat bland annat i skötseln av naturtyper, bekämpningen av främmande invasiva arter och restaureringen av vattendrag.

Genomförandet av naturmålen är fortfarande starkt åtgärds- och projektorienterat och man får ännu inte en tydlig helhetsbild av målens

effektivitet eller utvecklingen av naturens tillstånd.

De centrala utvecklingsbehoven riktar sig till en systematisk uppföljning och mätning av uppnåendet av naturmålen, en bedömning av effektiviteten, tryggheten av tillräckliga resurser samt till att koppla naturmålen till beslutsfattandet, i synnerhet i markanvändningen och planläggningen.

5. Uppföljning – Högstadiet inom den grundläggande utbildningen och yrkesutbildning

Högstadiet kämpar med många utmaningar inom den grundläggande utbildningen, bland annat på grund av det ökande antalet flerspråkiga elever och att vissa skolor prioriteras, lärandet av grundläggande färdigheter, anknytningen till skolan, psykiska problem och våld, behovet av stöd för lärandet och skolornas lokaler.

Man har gjort mycket för att söka lösningar i den nya organisationen genom

samverkande ledning och en regional modell. Revisionsnämnden följer med intresse med hur man tar kontroll över utmaningarna i framtiden.

Yrkesutbildningen har en mycket stor betydelse både för uppbyggnaden av de ungas eget liv och för utvecklingen av regionens livskraft. Revisionsnämnden upplever att arbetet, där man söker en egen studieväg för varje ung person och antalet negativa avbrott i studierna kan minimeras, är mycket värdefullt.

Innehållsförteckning

Sammandrag.....	3
Revisionsnämnden och dess verksamhet	7
1. Stadskoncernens styrning, mål och verksamhet.....	12
1.1 Stadens lednings- och styrsystem	13
1.2 Åbo stads personalmål.....	19
1.3 Stadens interna kontroll, riskhantering och koncernövervakning	25
2. Ekonomiska nyckeltal och finansiering av investeringar	30
3. Utvärdering av främjandet av barns och ungas välfärd och hälsa	45
3.1 Åbo stads och Egentliga Finlands välfärdsområdes gemensamma ansvar	46
3.2 Utgångspunkter och principer för samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena i främjandet av välfärd och hälsa.....	47
3.3 Strategiska mål för barn och unga	50
3.4 Observationer från utvärderingen.....	58
3.5 Enhetliga och motiverade mål – utmaningar i verkställandet.....	69
4. Genomförandet av programmet för biologisk mångfald (LUMO) i Åbo	71
5. Uppföljning av utvärderingen av högstadiet inom den grundläggande utbildningen och yrkesutbildningen	80

Revisionsnämnden och dess verksamhet

Revisionsnämndens sammansättning och verksamhet

Fullmäktige tillsätter en revisionsnämnd för organiseringen av granskningen av förvaltningen och ekonomin samt för utvärderingen.

Revisionsnämnden är en lagstadgad nämnd och lyder direkt under stadsfullmäktige. Revisionsnämnden har till uppgift att

- bereda ärenden som gäller granskning av förvaltning och ekonomi inför fullmäktiges beslut,
- sörja för samordningen av granskningen av kommunen och dess dottersammanslutningar,
- övervaka att skyldigheten enligt 84 § i kommunallagen att redogöra för bindningar iakttas och delge fullmäktige redogörelserna.

Revisionsnämnden utvärderar

- huruvida de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige ställt upp har uppnåtts i kommunen och kommunkoncernen,
- huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt,
- utfallet av balanseringen av ekonomin under räkenskapsperioden samt den gällande ekonomiplanens tillräcklighet, i synnerhet om kommunens balansräkning uppvisar underskott som saknar täckning.

Revisionsnämndens utvärderingsområde påverkas av:

- krav på balansering av ekonomin, innehållet i planerna gällande balanseringen och behovet av utvärdering av genomförandet av åtgärder och deras tillräcklighet,
- organisationen, ordnandet och ledningen av kommunkoncernens verksamhet och serviceproduktion samt förändringar i dessa,
- de gällande styrdokumentens struktur och innehåll samt de förändringsfaktorer som påverkar stadskoncernens och dess olika delars verksamhet och resultat,
- ständiga förändringar i verksamhetsmiljön, såsom ändringar i lagstiftningen och ökat samarbete över kommungränserna.

Revisionsnämndens mål har varit att stödja förverkligandet av de strategiska mål som fastställts av fullmäktige. Förverkligandet av målen har understötts **genom utvärderingsverksamhet** där man granskar verkställandet och förverkligandet av de uppställda målen samt deras effekter på olika nivåer och i olika funktioner i organisationen.

I utvärderingsverksamheten strävar man efter att omfatta de ärendehelheter eller funktioner som betraktats som mest väsentliga under fullmäktigeperioden. Utvärderingsverksamhetens resultat rapporteras på ett vid varje tillfälle ändamålsenligt sätt.

Följande personer har verkat som medlemmar, deras personliga suppleanter, ordförande och vice ordförande i revisionsnämnden för **mandatperioden 2021–2025** från och med 23.8.2021 i enlighet med fullmäktiges beslut (sf 23.8.2021 § 187):

Medlem**Andersson Janina****Mohamed Yusuf****Helin Aleksandra****Kaunistlahti Leena från och med 21.8.2023****Funck Anna fram till 21.8.2023****Koivunaho Ilona****Nurmi Veli-Pekka fram till 11.11.2024****Koli Juho från och med 11.11.2024****Laaksonen Heikki****Lahtela Vuokko****Lehtonen Turja****Raunio Eija****Säteri Taru****Terä Tommi****Väyrynen Tommi****Suppleant**

Marquez Ulises

Salminen Päivi

Aaltonen Juha

Hännikkälä Noora

Myllymäki Maija

Liitola Markku

Maja Hannu

Tiitta Nina

Kouki Lauri

Hildén Satu

Hovi Sanna

Rosten-Nurmi Janina

Halonen Erika

Ordförande: Janina Andersson**Vice ordförande: Yusuf Mohamed**

Följande personer har verkat som medlemmar, deras personliga suppleanter, ordförande och vice ordförande i revisionsnämnden för **mandatperioden 2025–2029 från och med 9.6.2025** i enlighet med fullmäktiges beslut (sf 9.6.2025 § 100):

Medlem**Seittenranta Sauli****Kesäläinen Sami****Opacic Saana****Jäntti Emilie****Salonen Noora****Lehtonen Turja****Pikkarainen Maisa****Suppleant**

Koli Juho

Laaksonen Heikki

Salminen Päivi

Blomquist Markus

Takkinen Päivi

Lehtonen Mara

Kamppi-Opacic Mimmi

Ordförande: Sauli Seittenranta**Vice ordförande: Sami Kesäläinen**

Bild: Bo Stranden, Studio Aura Bild

I främre raden från vänster: Saana Opacic, Seppo Laakso (revision), Anne-Maarit Vehosmaa (revision), Posankka (Turku), Sauli Seittenranta (ordf.), Heikki Laaksonen, Noora Salonen.

Andra raden från vänster: Turja Lehtonen, Heikki Korhonen (revision), Emilie Jäntti, Kari Koivuluhta (revision).

Av revisionsnämndens ordinarie medlemmar saknas: Sami Kesäläinen (vice ordf.) och Maisa Pikkarainen.

Revisionsbyrån har fungerat som revisionsnämndens enhet för beredning och verkställande.

På våren 2025 anordnade revisionsnämnden tillfällen där ledningen och sakkunniga blev hörda inför utvärderingen 2024. Vid dessa tillfällen hördes representanter för staden om bokslutet för år 2024, utfallet av budgetmålen samt övriga aktuella frågor. 22.5.2025 godkände revisionsnämnden utvärderingsberättelsen för 2024 och den behandlades i stadsfullmäktige den 9 juni 2025. Rapporterna publicerades på finska och svenska på adressen:

[Revisionsnämnden | Turku.fi](https://www.turku.fi/revisionsnamnden)

För utvärderingen av verksamheten och ekonomin 2025 har revisionsnämnden hållit 12 möten år 2025 och på våren 2026.

Under år 2025 hörde revisionsnämnden sammanlagt 49 personer för utvärderingen.

Vid tillfällena har nämnden hört borgmästarkåren, stadens tjänsteledning, servicehelheternas ledning, personal- och ekonomiledningen samt personer i sakkunniguppgifter i Åbo stads bokslut för 2025, utfallet av budget- och personalmålen och andra aktuella frågor.

Revisionsnämnden godkände 26.5.2026 rapporten om utvärderingen 2025. Stadens bokslut för år 2025, revisionsnämndens utvärderingsberättelse, revisorns revisionsberättelse för år 2025 och de redogörelser för bindningar som revisionsnämnden berett behandlas på stadsfullmäktiges sammanträde 15.6.2026.

Revisor och genomförande av revisionen

Stadsfullmäktige beslöt 25.8.2025 § 144 att välja KPMG Oy Ab som Åbo stads revisor för åren 2025–2028 och stadsfullmäktige befullmäktigar revisionsnämnden att besluta om eventuell användning av optionen för åren 2029–2030 så att beslutet om användningen av optionen fattas före 30.4.2028. CGR, OFGR Mari Säynätjoki är ansvarig revisor.

Revisorn har rapporterat till revisionsnämnden om hur revisionsarbetet har framskridit enligt revisionsplanen.

1.

Stadskoncernens styrning, mål och verksamhet

1.1 Stadens lednings- och styrsystem

Stadsfullmäktige godkände den 16 december 2024 Åbos principiella riktlinjer för fullmäktigeperioden 2025–2029 som framfördes. I riktlinjerna behandlas den institutionella strukturen, beskrivningen av verksamhetssätten, styrdokumentshelheten och tjänsteorganisationen. I januari 2025 godkände fullmäktige förvaltningsstadgan som trädde i kraft den 1 juni 2025.

Stadsfullmäktige har godkänt den nya styrdokumentshelheten för Åbo som riktlinjer:

- Stadsstrategin ger riktning för framtiden och borgmästarprogrammet konkretiserar huvudmålen för det som ska göras under fullmäktigeperioden.
- Borgmästarprogrammets mål konkretiseras för att servicehelheterna ska kunna göras upp årligen i verksamhetsplanerna, i vilka även de resurser som står till förfogande fastställs.
- Utöver stadsstrategin, borgmästarprogrammet och verksamhetsplanerna som fullmäktige beslutar om finns det ett stort antal styrdokument på olika nivåer, av vilka en del styr mer omfattande fenomen som överskrider serviceområdena och servicehelheten (t.ex. SUMP-planen för hållbar stadsmobilitet) och en del har ett mer avgränsat objekt för styrningen (t.ex. dagvattenprogrammet).

- Det är för närvarande svårt att gestalta och leda styrdokumentet som helhet. Under ledning av den nya strategifunktionen kommer helheten av styrdokument och styrhierarkin att förbättras.
- Det är viktigt att man uppfattar hur styrdokumentet är beroende av varandra och därmed kan undvika motstridiga effekter.
- Processen för bedömning av behovet av de styrdokument som ska förnyas och de nya styrdokumentet beskrivs i syfte att upprätta mindre och enklare dokument med bättre effekt med beaktande av styrbarhetsnivån, dvs. om det är fråga om styrning på strategisk, taktisk eller operativ nivå, och om målet är att uppnå samverkan eller en riktad effekt. Nivån på styrningen och samverkan fastställer i fortsättningen också nivån på beslutsfattandet.

Revisionsnämnden har i sin utvärderingsberättelse för 2024 konstaterat att:

- Den 1 juni 2025 tas en ny organisation i bruk i staden och helheten av måldokument uppdateras. Åtgärder med vilka man strävar efter att förtydliga och förenkla strukturen av styrdokument kan ses som en positiv utveckling. Det är dock viktigt att staden, utöver genomförandeplanerna på kortare sikt, har strategiska långsiktiga visioner och planer.
- I beredningen av styrdokument borde man kunna skapa en uppfattning av helhetsbilden av stadens verksamhetsmiljö och stadens långsiktiga mål som en del av en större helhet.
- Den information som rapporteringen av styr- och måldokumenterna producerar ska vara tillräcklig och ändamålsenlig för att den ska kunna utnyttjas i utvecklingen av

verksamheten. För att den kunskapsbase-
rade ledningen ska lyckas är det viktigt att
analysera hur målen har uppnåtts (varför har
de förverkligats eller inte, konsekvenser).

Stadsstyrelsen har i sitt utlåtande till utvärde-
ringsberättelsen den 27 oktober 2025 i fråga
om stadens lednings- och styrsystem konsta-
terat att staden håller på att uppdatera stadens
strategidokument under strategistyrningens
ledning. När det gäller att skapa en helhetsbild
av stadens verksamhetsmiljö och följa upp
måldokumenterna har stadsstyrelsen hänvisat till
de samverkande ledningsgrupperna som har
inrättats. **Enligt utlåtandet ligger ansvaret
för uppföljningen av och rapporteringen om
borgmästarprogrammet och andra strate-
giska styrdokument hos de samverkande
ledningsgrupperna.**

**För att den kunskapsbase-
rade ledningen ska lyckas är
det viktigt att analysera hur
målen har uppnåtts.**

Stadsstyrelsen har den 8 september 2025 beslutat att utse samverkande ledningsgrupper. Enligt stadsstyrelsens framförande tar de samverkande ledningsgrupperna ställning till de vittomfattande ärenden som bereds för beslutsfattandet. De samverkande ledningsgrupperna följer upp genomförandet av de politiskt fastställda tyngdpunkterna i borgmästarprogrammet samt ansvarar för uppföljningen och utvärderingen av de strategiska program som fastställts för dem samt följer upp verkställandet av borgmästarprogrammets tyngdpunkter. Ledningsgruppernas verksamhet utvärderas och utvecklas. Den första utvärderingen genomförs våren 2026.

Enligt verksamhetsplanen för 2026 har Åbo stegvis övergått mot en samverkande ledning och verksamhetskultur. **På strategisk ledningsnivå** är målet en samverkande strategisk

ledning på stadsnivå. **På taktisk ledningsnivå** är målet att med hjälp av programmering kombinera och utforma åtgärdshelheter av mål, resurser och aktörer på strategisk nivå. Enligt verksamhetsplanen minskar detta brister i tjänsterna, överlappande tjänsteproduktion och en dåligt samordnad utveckling på operativ nivå. **På nivån för operativ ledning och tjänsteproduktion** är målet att på ett samordnat och kunskapsbaserat sätt leda och genomföra enskilda åtgärder, tjänster och projekt.

Stadsfullmäktige har den 20 april 2026 beslutat godkänna stadsstrategin och anteckna den graf som bifogats strategin för kännedom i stadens gällande strategiska styrdokument. I presentationstexten om godkännandet av stadsstrategin konstaterades att: ”I beredningen av den nya stadsstrategin har man beaktat slutsatserna och rekommendationerna

i halvtidsutvärderingen av den gällande stadsstrategin ”Åbo på 2030-talet”. Utifrån halvtidsutvärderingen var målen i den gällande strategin relevanta och välkända i organisationen, men **man identifierade utvecklingsbehov i förankringen av verkställandet, styrandet av indikatorerna och stärkandet av det tväradministrativa samarbetet**. I utvärderingen föreslogs som mål att **stärka kopplingen mellan strategin och den dagliga verksamheten samt utveckla uppföljningen i beredningen av den nya stadsstrategin.**”

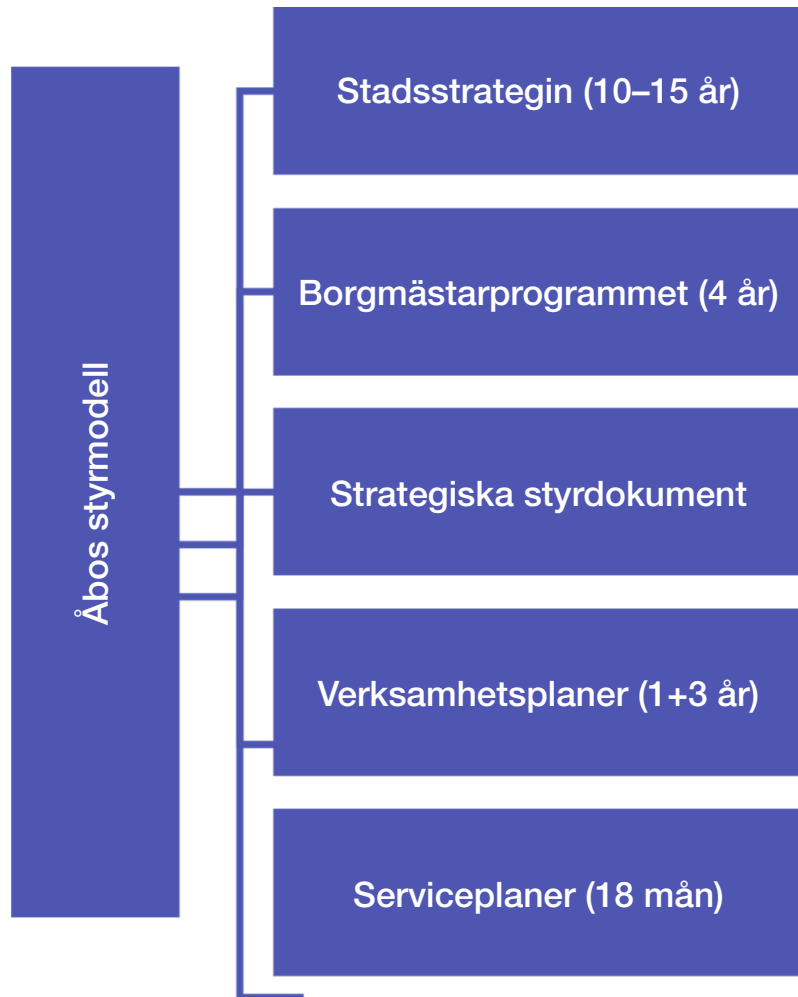

Bild 1. Åbos styrmodell

STYR- DOKUMENT 2026

BORGMÄSTARPROGRAMMET

- Välbefinnande och jämlikhet
- Segregation och regional jämlikhet
- Utbildning, kompetens och sysselsättning
- Boende, markanvändning och mobilitet
- Klimat och natur
- Dragningskraft och internationalism

STADSSTRATEGIN

- Kontrollerad tillväxt
- Samhällelig hållbarhet
- Ett bra stadsliv
- En naturlig föregångare

Verksamhetsplan

Serviceplan

LAGSTADGADE OCH ÖVRIGA STYRDOKUMENT

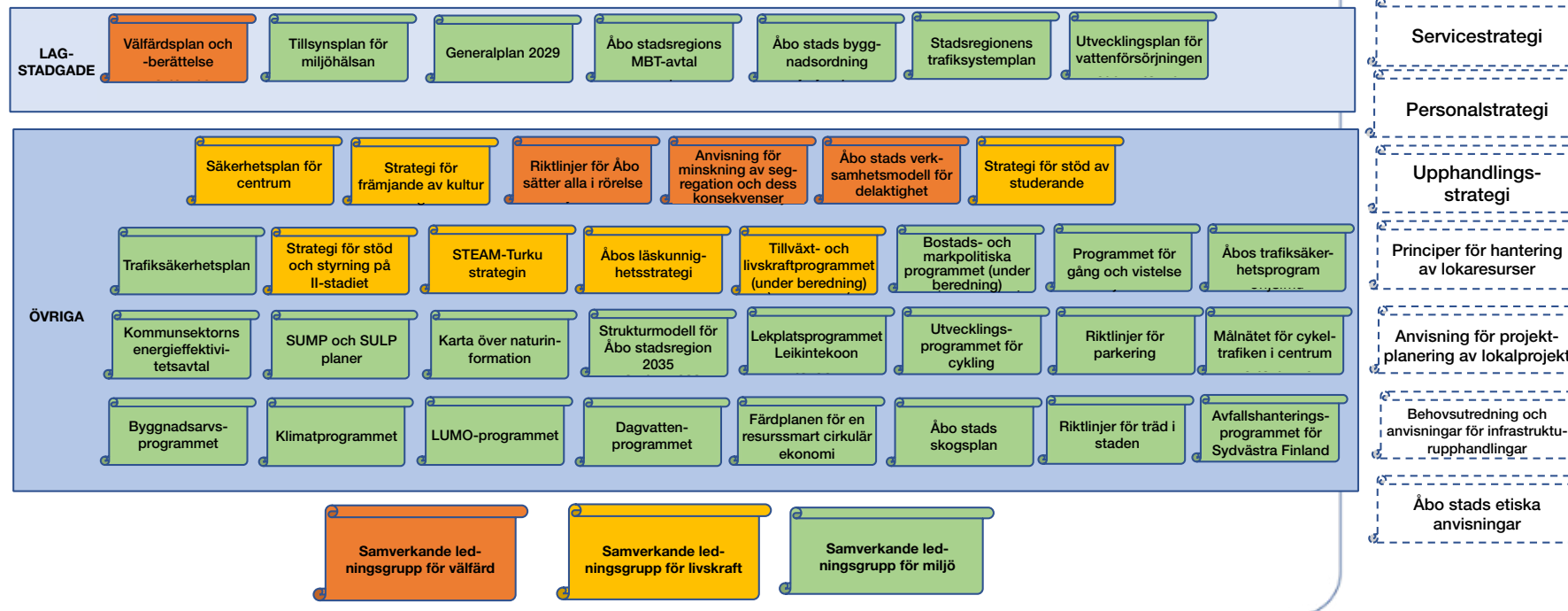

Bild 2. Graf över gällande strategiska styrdokument som finns som bilaga till stadsstrategin

Revisionsnämndens observationer

- Staden har tiotals styrdokument inom flera temaområden. Deras stora antal kan delvis motiveras till exempel med lagstiftningskrav och annan reglering. Framställningen av de strategiska styrdokumenterna är tydligare och mer beskrivande än tidigare.
 - Det stora antalet styrdokument splittrar styrningen och kan fördunkla den strategiska helhetsbilden.
- Potentiella risker i anslutning till antalet styrdokument:
 - o Motstridiga mål: olika program kan styra åt olika håll
 - o För många prioriteringar: allt är viktigt inget är viktigast
 - o Genomföranderisk: resurserna splittras för mycket. I styrdokumentshierarkin kan det vara svårt att identifiera vilka mål som genuint är kärnprioriteringar i situationer där resurserna, ekonomin eller funktionsförmågan medför begränsningar.
 - o Ledningsrisk: den strategiska styrningen övergår till programnivån utan någon helhetssyn
 - o Uppföljningsrisker: det finns många indikatorer, men den totala effekten förblir oklar

Revisionsnämnden fäster uppmärksamhet vid

- Att ytterligare förtydliga styrdokumentshelhetens mängd och struktur
- Att strukturera målhelheter på olika nivåer, deras förhållande och koppling
- Att koppla de strategiska målen och målkedjan till exempel till budgeten och planeringen av investeringar
- Att följa upp målhelheten och indikatorer för att skapa en helhetsbild av utvecklingen på kort och lång sikt.

1.2 Åbo stads personalmål

Åbo stads personalledning grundar sig på en centraliserad personalförvaltningsmodell där HR-enheten ansvarar för stadens personalpolitik och centrala arbetsgivaruppgifter (bl.a. lönesystem, arbetshälsa och arbetarskydd, rekrytering samt kompetensutveckling). Målet är en enhetlig personalpolitik och en expertroll som stöder servicehelheterna.

År 2025 var exceptionellt krävande för Åbo stads personal: det skedde omfattande organisationsförändringar, sysselsättningstjänsterna överfördes på kommunernas ansvar, man hade samarbetsförhandlingar och lönesystemet förnyades. Antalet anställda och årsverken minskade i enlighet med de uppställda sparmålen och personalkostnaderna förblev som helhet under kontroll. De senaste årens organisationsförändringar och reformer av ledningssystemet har ökat belastningen och

osäkerheten och effekterna syns fortfarande i personalupplevelsen, även om man har strävat efter att hantera dem genom kommunikation, genom att stöda chefsarbetet och genom att etablera verksamheten.

Under utvärderingsåret lyckades man undvika omfattande uppsägningar. Av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker upphörde 15 personers anställningsförhållande i staden i och med uppsägningen. Personalbesparingarna genomfördes i huvudsak genom naturlig avgång, genom visstidsanställningar som upphörde och genom övervägande av rekryteringar. I förändringssituationen **erbjöd man personalen regelbundet stöd och genomförde samverkan mellan ledningen och representanter för personalen.**

Förändringar och ekonomi

- År 2025 var exceptionellt krävande för personalen
- Personalbesparingarna genomfördes på ett kontrollerat sätt
- Personalkostnaderna hölls som helhet under kontroll
- Omfattande uppsägningar kunde undvikas

I fråga om arbetshälsa observeras både positiva och oroväckande utvecklingsförlopp. Sjukfrånvaron samt upplevelserna av osakligt bemötande, mobbning och diskriminering minskade och majoriteten av personalen ansåg fortfarande att deras arbete är meningsfullt. Å andra sidan försvagade organisationsförändringarna i viss mån upplevelserna av en tydlig och rättvis ledning av den grundläggande uppgiften, och därför bör man i fortsättningen fästa särskild uppmärksamhet vid att etablera verksamheten och stödja närledarskapet.

Arbetshälsan följs upp med hjälp av Kommun10-undersökningen som genomförs vartannat år samt med mellanenkäter och Pulssi-enkäter: Trots den positiva utvecklingen framhävs arbetsmängden, en bristfällig återhämtning samt vålds- och hotsituationer som utmaningar i vissa yrkesgrupper. Dessa har besvarats med en **modell för hantering av arbetsförmågan, med förebyggande stöd för företagshälsovården och genom att utveckla chefsarbetet.**

Verksamhet och välbefinnande

- **Verksamhetens kontinuitet tryggades trots förändringarna**
- **De samtidiga reformerna belastade personalen och bromsade upp etableringen**
- **Den grundläggande uppgiften och ledningen upplevdes vara otydligare**
- **Nyckeltalen för arbetshälsan utvecklades delvis positivt**

Personalens åldersstruktur och pensioneringsprognosen påvisar ett betydande behov av att förnya kompetensen under de kommande åren. Deltagandet i utbildning minskade under utvärderingsåret, även om man huvudsakligen uppnådde de strategiska målen för antalet utbildningsdagar. **Revisionsnämnden betonar att verkställandet av personalstrategin bör**

vara konsekvent, att arbetshälsan bör följas upp samt betydelsen av att utveckla kompetensen och stärka ledningen för att trygga stadens tjänster. Som dragningskraftsfaktorer i Åbo beskrevs arbetets meningsfullhet, stabilitet och balans i arbetslivet, även om man inte lönemässigt kan konkurrera med den privata sektorn.

Framtida utmaningar och utvecklingsbehov

- Åldersstrukturen och pensioneringarna ökar behovet av att förnya kompetensen
- Deltagandet i utbildning minskade
- Behov av att stärka ledningen, kompetensutvecklingen och verkställandet av personalstrategin

Delområde	Kärnobservationer	Slutsatser	Centrala rekommendationer
Förändringar och ekonomi	<ul style="list-style-type: none"> År 2025 var exceptionellt krävande för personalen. Personalbesparingarna genomfördes på ett kontrollerat sätt. Kostnaderna förblev under kontroll utan några omfattande uppsägningar. 	<ul style="list-style-type: none"> Personalkostnaderna anpassades på ett kontrollerat sätt i en svår förändringssituation. 	<ul style="list-style-type: none"> En bedömning av de totala konsekvenserna av förändringarna (verksamhet, ledning, personal). Säkerställande av att det finns en balans mellan konsekvenserna för ekonomin och personalen även i fortsättningen.
Verksamhet och arbetshälsa	<ul style="list-style-type: none"> Verksamhetens kontinuitet tryggades trots förändringarna. De samtidiga reformerna belastade och bromsade upp etableringen. Tydligheten i den grundläggande uppgiften och ledningen upplevdes som sämre, även om en del av nyckeltalen förbättrades. 	<ul style="list-style-type: none"> Arbetsgemenskapernas funktionsförmåga bevarades, men hanteringen av förändringarna försämrade upplevelsen av ett rättvist ledarskap och ett tydligt arbete. 	<ul style="list-style-type: none"> Stärkande av närledarskapet och förtydligande av ansvaren. Säkerställande av att det finns tillräckligt med tid och stöd för att leda förändringarna.
Kompetens och framtid	<ul style="list-style-type: none"> Åldersstrukturen och pensioneringarna ökar behovet av att förnya kompetensen. Deltagandet i utbildning minskade under bedömningsåret. 	<ul style="list-style-type: none"> För att kompetensen ska kunna förnyas krävs ett mer planmässigt tillvägagångssätt än tidigare. 	<ul style="list-style-type: none"> Satsningar på förutseende av kompetens och utbildning. Säkerställande av ett konsekvent verkställande av personalstrategin genom att inkludera de anställda redan i början.

I tabellen: kärnobservationer i delområdena, slutsatser och centrala rekommendationer

Revisionsnämndens observationer:

Arbetshälsan är ojämn enligt servicehelhet; belastningen ökar särskilt på grund av AN-reformen och pressen på närledarskap.

- Organisationsförändringarna (reformerna, bolagiseringarna, ändringarna i lönesystemet) har ökat osäkerheten och man ser brister i informeringen.
- Personalens delaktighet i strategiarbetet och beslutsfattandet upplevs som svag: möjligheterna att påverka kommer ofta för sent.
- Belastningen, det ökade administrativa arbetet och behovet av ledarskapsutbildning betonas i ledningen och chefsarbetet men även framgångar (t.ex. modellen med regi-ondirektörer för tjänster för barn och unga) nämns.
- Framtida utmaningar är åldrande, brister i introduktionen, lön och stöd för att orka. Som lösning föreslår man flexibilitet och utveckling av personalförmanerna för att stärka dragnings- och hållkraften.
- Personalenkäterna behandlas vid enheterna, men genomförandet av åtgärderna förblir ofta på hälft och svarsprocenten har sjunkit.
- Introduktionen och utvecklingen av arbetsförhållandena är lagstadgade skyldigheter som man bör satsa på.

Introduktionen och utvecklingen av arbetsförhållandena är lagstadgade skyldigheter som man bör satsa på.

Revisionsnämndens rekommendationer för personalmålen i Åbo stad:

- **Konsekvensbedömning av ändringarna**
Staden ska utreda hur den stora organisations- och personalförändringar har påverkat arbetets smidighet, ledning och tydlighet – observerade problem ska åtgärdas.
- **Cheferna ska stödas**
Cheferna ska garanteras tillräckligt stöd, tid och utbildning för att de ska kunna leda personalen väl i synnerhet i förändringssituationer och för att upplevelsen av ett rättvist ledarskap och arbetsgemenskapernas funktionsförmåga ska stärkas.
- **Omsorg om personalen efter ändringarna**
Staden ska fortsätta uppföljningen av arbetshälsan och orken i arbetet och säkerställa att målen i personalstrategin uppnås även i förändringarnas etableringsskede.

Personalens delaktighet i strategiarbetet och utvecklingen av verksamheten ska genomföras genuint redan i beredningsskedet och behandlingen av personalens respons och dess inverkan på besluten ska göras på ett transparent sätt.

- **Säkerställande av framtida kompetens**
När pensioneringarna ökar ska staden se till att kompetensen överförs och att det finns tillräckligt med utbildning för personalens behov.
- **Verkställande av resultaten av personalenkäterna och uppföljning av effekterna**
Revisionsnämnden rekommenderar att man utifrån resultaten av personalenkäterna (t.ex. Kommun10) leder konkreta, schemalagda åtgärder och säkerställer genomförandet av åtgärderna samt effekterna av åtgärderna (uppföljning av ”vad som förändrades”) även på servicehelhets- och enhetsnivå.

När pensioneringarna ökar ska staden se till att kompetensen överförs.

1.3 Stadens interna kontroll, riskhantering och koncernövervakning

1. Författningsgrund och rapporteringsskyldighet

Enligt kommunallagen beslutar fullmäktige bland annat om kommunstrategin, budgeten och ekonomiplanen, principerna för ägarstyrningen samt grunderna för den interna kontrollen och riskhanteringen. Bokslutets verksamhetsberättelse ska innehålla en utredning över hur de mål som fullmäktige ställt upp för verksamheten och ekonomin har förverkligats inom kommunen och stadskoncernen. Verksamhetsberättelse ska därtill innehålla uppgifter om ordnandet av den interna kontrollen och riskhanteringen samt om de centrala slutsatserna.

I detta avsnitt granskas de centrala observationerna i verksamhetsberättelsen för bokslutet för 2025 om stadens och stadskoncernens risker och osäkerhetsfaktorer, den interna kontrollen, riskhanteringen samt koncernövervakningen.

2. Stadens och stadskoncernens mest betydande risker och osäkerhetsfaktorer

I verksamhetsberättelsen har man bedömt de mest betydande riskerna och osäkerhetsfaktorerna i förhållande till omfattningen och strukturen av stadens verksamhet. Utgångspunkten för rapporteringen är de principer för intern kontroll och riskhantering som godkänts av fullmäktige och i vilka riskklassificeringen, hur man ska förhålla sig till dem och rapporterings-sätten fastställs.

Risktyper som påverkar stadens verksamhet:

- **Strategiska risker** i anslutning till långsiktiga mål och framgångsfaktorer
- **Operativa risker** som gäller den dagliga verksamheten, processerna och datasystemen, personalens kompetens och tillgången till personal och ändringar i lagstiftningen

- **Ekonomiska risker**, såsom ekonomisk balans, intern finansiering och riskerna som riktar sig mot investeringarnas tillräcklighet
- **Finansiella risker**, inklusive ränte-, valuta-, likviditets- och kreditrisker
- **Skaderisker** som man förbereder sig på med hjälp av försäkringar

Enligt bokslutet för 2025 har stadens och stadskoncernens riskprofil i huvudsak förblivit oförändrad. De mest centrala riskerna är fortfarande risker i anslutning till personalen och kompetensen, lokaler och investeringar samt risker i anslutning till ekonomin och cybersäkerheten. Under räkenskapsperioden rapporterades inga överraskande händelser som är betydande för riskhanteringen, men osäkerheten i verksamhetsmiljön bedöms framhäva betydelsen av prognostisering och strategisk riskhantering.

3. Organisering och utveckling av riskhanteringen

Stadens egen utvärdering

I Åbo tog man år 2021 i bruk riskhanterings-systemet Granite ERM, vars mål är att stöda en övergripande riskidentifiering, riskbedömning och uppföljning av riskhanteringsmetoder. Man instrueras att göra riskbedömningar minst en gång per år och alltid när det sker väsentliga förändringar i verksamhetsmiljön.

I bokslutet för 2025 konstateras att Granite ERM-systemets struktur ännu inte till alla delar motsvarar den förändrade organisationsstrukturen i staden. Riskägandet, uppföljningen av riskhanteringsmetoderna och rapporteringspraxisen varierar enligt servicehelhet och en del av riskerna har identifierats som sådana vars hanteringsansvar finns på annat håll i organisationen.

Utifrån kartläggningen av nuläget inom riskhanteringen som genomfördes 2025 konstaterades ett behov av att uppdatera riskhanterings helhetsprocess och praxis. Hösten 2025 inleddes planeringen av utvecklingsåtgärder som gäller bland annat uppdatering av anvisningarna, utveckling av systemet, utbildning samt samordning av riskhanteringen på koncernnivå. Åtgärderna var fortfarande på hälft vid räkenskapsperiodens utgång.

Revisionsnämndens anmärkningar

Revisionsnämnden betonar särskilt följande utvecklingsbehov i anslutning till riskhanteringen:

- Förtydligande av riskerna och ägarskapet i hanteringsåtgärderna, särskilt i samband med organisationsförändringar
- Stärkande av riskhanteringssystemets användningskompetens och utbildning

- Utveckling av riskklassificeringen och innehållet så att det bättre motsvarar verksamhetens behov
- Systematisering av uppföljningen av riskhanteringsmetoder
- Ökande av tydligheten i hur informationen om de risker som registrerats i systemet och de realiserade riskerna förmedlas till stadens högsta ledning

Dessutom konstaterar nämnden att alla strategiska samfund inte använder modulen för övergripande riskhantering i Granite ERM-systemet, vilket försämrar koncernledningens möjligheter att skapa en direkt och heltäckande helhetsbild av de centrala riskerna i koncernen.

4. Koordinering av riskhanteringen

Stadens egen utvärdering

Enligt anvisningen för riskhantering och intern kontroll bedöms och utvecklas riskhanteringen av en samordningsgrupp för riskhantering som utsetts av kanslichefen. Under år 2025 granskades gruppens roll, uppgifter och sammansättning. Samordningsgruppen för riskhantering har till uppgift att samordna och utveckla riskhanteringen i koncernen. Målet är att säkerställa ett öppet informationsflöde och att riskhanteringssituationen inom koncernens olika funktioner förmedlas till stadens ledning samt att det uppstår en gemensam situationsförståelse på koncernnivå. Servicehelheterna och de centrala samfunden i samordningsgruppen representeras av kontaktpersoner som utsetts av de ansvariga direktörerna. Kontaktpersonerna presenterar de ärenden som behandlats vid gruppens möten i ledningsgrupperna för deras egna servicehelheter och samfund. Direktören för säkerhet och riskhantering är ordförande

för samordningsgruppen och hen rapporterar om riskhanteringen till stadens ledning. Gruppen hann inte sammanträda under år 2025.

I fortsättningen är gruppens mål att utveckla riskhanteringen på stadsnivå på ett genomgående sätt samt att stärka uppkomsten av en gemensam lägesbild för servicehelheterna och på koncernnivå.

5. Intern kontroll

Stadens egen utvärdering

Enligt boksutet för 2025 är syftet med den interna kontrollen och riskhanteringen att säkerställa att de mål som har ställts upp för kommunen uppnås och att verksamheten är ekonomisk och resultatrik. Utifrån servicehelheternas och verksamhetsenheternas självutvärderingar har man identifierat brister och utvecklingsobjekt i den interna kontrollen som i hög grad motsvarar de observationer som framkommit under tidigare år.

Den varierande nivån på processbeskrivningarna, brister i helhetsbilden av hanteringen av användarrättigheter samt pågående praxis inom avtalshanteringen är centrala utvecklingsobjekt. I bokslutet konstateras dock att de korrigerande åtgärderna har framskridit inom flera delområden.

Revisionsnämndens anmärkningar

Revisionsnämnden anser att de centrala utvecklingsobjekten inom den interna kontrollen har upprepats under flera år, även om man har gjort framsteg i genomförandet av enskilda åtgärder. Revisionsnämnden betonar behovet av att fästa särskild uppmärksamhet vid att processerna för intern kontroll och riskhantering fungerar i samband med kontinuerliga organisatoriska förändringar och förändringar i personalen.

6. Koncernövervakning

Stadens egen utvärdering

Med koncernövervakning avses övervakning, analysering och rapportering av effektiviteten och den ekonomiska ställningen av dottersammanslutningarnas verksamhet som står under koncernledningens ansvar. Den digitala koncernrapporteringen har utvidgats och ledningens rapporteringssystem har varit i fullt bruk sedan 2024. År 2025 vidareutvecklades systemet och informationsinnehållet utvidgades till att omfatta alla dottersammanslutningar.

Revisionsnämndens anmärkningar

Revisionsnämnden konstaterar att helhetsbilden av riskhanteringen på koncernnivå ytterligare försämrar av att alla strategiska samfund inte använder Granite ERM-systemet. Även om man under 2025 har rapporterat om de mest betydande riskerna via andra kanaler, betonar nämnden vikten av att ge anvisningar om användningen av riskhanteringsprogrammet och övervaka genomförandet av programmet.

7. Sammandrag och revisionsnämndens ställningstaganden

Utifrån bokslutet för 2025 har rapporteringen om stadens interna kontroll, riskhantering och koncernövervakning utvecklats och ger en tydligare helhetsbild än tidigare av övervakningsarrangemangen och de centrala riskerna. Man har identifierat utvecklingsbehoven och vidtagit flera åtgärder.

Revisionsnämnden anser dock att systemen, processerna och ansvarsfördelningen som är på hälft ytterligare försämrar riskhanterings- och koncernövervakningens effektivitet. Enligt revisionsnämnden är det viktigt att utvecklingsåtgärderna slutförs och att den information som riskhanteringen producerar kopplas närmare ihop med planeringen av stadens verksamhet och ekonomi samt beslutsfattandet.

Revisionsnämnden föreslår att:

- man systematiskt ska följa upp genomförandet och effektiviteten av utvecklingsåtgärderna för den interna kontrollen och riskhanteringen
- man stärker utnyttjandet av riskinformation i beslutsfattandet och budgetberedningen
- man i koncernövervakningen främjar enhetliga praxis för riskhantering och rapportering i hela stadskoncernen

Jämförelsetabell 2024–2025

Riskhantering, intern kontroll och koncernövervakning

Tema	Bokslut 2024	Bokslut 2025	Förändring / utvecklingsriktning
Ledning av riskhanteringen	Tjänsten som direktör för säkerhet och riskhantering är delvis obesatt och det finns utmaningar i samordnandet	Den nya direktören har inlett sitt arbete år 2025 och utvecklingsarbetet har inletts	Styrningen och ansvarsfördelningen håller på att förtydligas
Riskhantering som helhet	Man har identifierat brister i riskhanteringsprocessen men metoderna för att åtgärda dem är på hälft	Man har gjort en kartläggning av riskhanteringsnuläge och det pågår en totalreform av processen	Man övergår från identifiering av brister till systematisk utveckling
Granite ERM-systemet	Är i bruk, men användningen varierar och är delvis bristfällig	Bristerna har identifierats mer omfattande och uppdaterings- och utvecklingsåtgärder pågår	Ett mer självkritiskt och utvecklingsorienterat tillvägagångssätt
Dokumentering av realiserade risker	5 realiserade risker har dokumenterats	8 realiserade risker har dokumenterats, tydligare inlärningsperspektiv	Dokumentationen har utvidgats
Brister i den interna kontrollen	Flera brister har identifierats (processer, användarrättigheter, avtal, lösöre)	Bristerna är till stor del samma, men de korrigerande åtgärderna har framskridit	Utvecklingen pågår, men bristerna finns ännu kvar
Processbeskrivningar	Splittrade och i olika system	Arkku-systemet tas i bruk, processledningen utvecklas	Håller på att förenhetligas
Hantering av användarrättigheter	En centraliserad modell saknas	Beredningen av en rollbaserad modell har inletts	Håller på att utvecklas
Avtalshantering	Cloudia har tagits i bruk, överföringarna är på hälft	Användningen av Cloudia har utvidgats, men överföringarna är delvis på hälft	Långsam men progressiv utveckling
Anmälningsskanal	57 anmälningar, är i bruk och känd	95 anmälningar, ledde till konkreta åtgärder	Ställningen i den interna kontrollen har stärkts
Koncernövervakningens strukturer	Strukturerna har beskrivits, inga betydande förändringar	Strukturerna är huvudsakligen oförändrade	Strukturell kontinuitet
Riskhantering på koncernnivå	Alla samfund använder inte ERM-modulen	Samma situation, men utvidgningen har identifierats som ett utvecklingsobjekt	Problemet har identifierats tydligare än tidigare
Samordningsgruppen för riskhantering	Sammanträdde inte	Rollen har definierats på nytt, men har ännu inte utsetts/sammanträtt	Utvecklingen pågår
Digital koncernrapportering	Systemet har tagits i bruk	Användningen har utvidgats till alla dottersammanslutningar	Tydlig utveckling

2.

Ekonomiska nyckeltal och finansiering av investeringar

Ekonomiska nyckeltal och finansiering av investeringar

I bedömningen av ekonomin har fokus legat på koncernperspektivet i synnerhet av följande orsaker:

- från början av 2023 minskade social- och hälsovårdsreformen moderstadens storlek avsevärt, varefter koncernsammanslutningarnas relativa andel av stadskoncernen ökade.
- lagstiftningen gällande kommunernas ekonomiska ställning betonar perspektivet för hela kommunkoncernen. I kommunallagen (118 §) föreskrivs om utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som befinner sig i en speciellt svår ekonomisk ställning. De gränsvärden som anges i paragrafen är allmänt kända också som s.k. kriskommunkriterier och de beräknas till största delen utifrån koncernbokslutet,
- kommunerna ordnar sina funktioner på olika sätt och därför är jämförbarheten mellan kommunerna på koncernnivå bättre,
- i Åbo fungerar moderstaden som så kallad intern bank i koncernen. En betydande del av stadens låneuttag styrs som utlåning till koncernsammanslutningar,
- en betydande andel av investeringarna görs i koncernsammanslutningarna, till exempel genomförs nya objekt i fastighetsaktiebolagets balansräkning.

Jämförelse av stadskoncerner

Tabellerna nedan innehåller jämförelseuppgifter och nyckeltal från koncernboksluten för Finlands största tillväxtcentra 2025.

	Åbo	Uleåborg	Tammerfors	Vanda	Esbo	Helsingfors
Soliditetsgrad, %	34	55	35	34	46	57
Relativ skuldsättning, %	163	113	176	180	183	106
Akkumulerat överskott, €/invånare	2 429	5 704	3 744	3 362	3 941	11 896
Koncernens lånestock, €/invånare	10 045	4 792	10 281	9 246	11 227	12 753
Koncernens lån och hyresansvar €/invånare	12 392	5 713	12 606	10 378	14 203	14 801
Koncernens lånefordringar, €/invånare	131	0	80	677	562	711
Invånarantal 2025	209 809	217 556	263 526	253 314	326 280	695 526
Invånarantal 2024	206 073	216 194	260 358	251 269	320 931	684 018
Förändring i invånarantalet 25/24, %	1,81 %	0,63 %	1,22 %	0,81 %	1,67 %	1,68 %
Inkomstskattesats 2026	7,10 %	8,10 %	7,60 %	6,40 %	5,30 %	5,30 %

Tabell 1. Nyckeltal som beräknats utifrån stadskoncernernas balansräkningar för 2025

Koncernens soliditetsgrad mäter kommun-koncernens solvens, förmåga att klara av ett underskott och förmåga att klara av sina åtaganden på lång sikt. Enligt bokföringsnämndens kommunsektion¹ kan **en soliditet på över 50 % ses som en målnivå** för en kommun-koncern. **En lägre soliditet innebär en betydande skuldbörda.**

Den relativa skuldsättningen anger hur mycket av kommunkoncernens bruksinkomster för räkenskapsperioden som behövs för att återbetala det främmande kapitalet.

Investeringar kan också genomföras som hyresprojekt. Då syns de hyresbetalningar som belastar driftsekonomin under de kommande åren som **hyresansvar** i bokslutet.

	Åbo	Uleåborg	Tammerfors	Vanda	Esbo	Helsingfors
Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde 5 år/invånarantal, €	-4 085	-588	-3 539	-1 502	790	-4 736
Kalkylmässigt låneskötselbidrag	0,5	1,7	0,8	0,7	0,9	NA
Kassans tillräcklighet, dagar	31	69	29	37	193	42
Intern finansiering av investeringar, %	27 %	68 %	52 %	29 %	107 %	66 %

Tabell 2. Nyckeltal som beräknats utifrån stadskoncernernas finansieringskalkyler.

¹ Allmän anvisning för kommunen och samkommunen om upprättande av bokslut och verksamhetsberättelse. Bokföringsnämndens kommunsektion 2017.

Koncernens kalkylerade låneskötselbidrag anger hur väl den interna finansieringen räcker till för betalning av ränta på främmande kapital och amorteringar. Enligt Kommunförbundet är låneskötselbidraget god när nyckeltalets värde är över 1 och tillfredsställande när värdet är 0,8 - 1,0. Ett s.k. kriterium för kriskommun uppfylls när nyckeltalet är under 0,8. Om nyckeltalet är mindre än 1, måste man ta nya lån, sälja affärsverkets egendom eller minska de likvida medlen för att klara av skötseln av det främmande kapitalet².

I en jämförelse mellan de sex största stadskoncernerna i Finland där självförsörjningen och skuldsättningen mäts placerar sig Åbokoncernen i mitten. I ljuset av dessa nyckeltal har Uleåborg och Helsingfors störst

framgång. I Åbo var överskotten som ackumulerats i koncernbalansräkningen de klart minsta i jämförelsegruppen. Koncernens hyresansvar per invånare var näst störst efter Esbo. Det kalkylmässiga låneskötselbidraget låg under den tillfredsställande nivån i Åbo (0,5). Investeringarnas interna finansieringsprocent var den lägsta i jämförelsestäderna. Den relativa ökningen av invånarantalet var störst i Åbo (1,81 %).

Enligt Skatteförvaltningen³ är Åbo kommuns inkomstskattesats (7,10) klart högre än i huvudstadsregionen (Helsingfors 5,30, Esbo 5,30, Vanda 6,40). Åbos inkomstskattesats (7,10) är redan nu högre än medeltalet för de sex största städerna 6,63, vilket vittnar om ett begränsat utrymme för skattehöjning.

Den relativa ökningen av invånarantalet var snabbast i Åbo bland de stora städerna.

² Formel för beräkning av låneskötselbidrag $(\text{Årsbidrag} + \text{Räntekostnader}) / (\text{Räntekostnader} + \text{Lånestock}/8)$

³ www.vero.fi/sv/Detaljerade_skatteanvisningar/beslut/47465/kommunernas-och-forsamlingarnas-inkomstskattesatser-ar-2026/

Skuldsättningen tog fart till följd av Åbokoncernens verksamhet och investeringar

Kassaflödet för verksamhet och investeringar⁴ beskriver inkomstfinansieringens tillräcklighet, det vill säga den summa som blir kvar efter driftsekonomin intäkter och utgifter samt investeringsutgifterna. **Ett negativt kassaflöde för verksamhet och investeringar innebär att kommunkoncernen skuldsätter sig på lång sikt.** Eftersom finansieringsanalysen påverkas märkbart av räkenskapsperiodens investeringsnivå bör man vid en granskning av dessa siffror beakta en tidsperiod på flera år.

Ett fortsatt negativt kassaflöde för verksamhet och investeringar leder till överskuldsättning.

Kassaflödet för Åbo stadskoncerns verksamhet och investeringar har under de senaste femton åren i genomsnitt varit omkring 83 miljoner euro negativt på årsnivå. År 2025 var samma kassaflöde hela 310 milj. euro negativt, vilket var den högsta siffran i uppföljningshistorien som inleddes 2010. **Den otillräckliga interna finansieringen har åtgärdats särskilt genom låneuttag.**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	ka. 2010–2025
konc.	-33 228	-38 786	-40 703	-46 713	30 568	-7 282	-17 660	-82 890	-89 647	-101 193	-44 449	-90 660	-157 205	-114 124	-187 061	-309 557	-83 166
moder	19 596	-10 782	-27 145	3 415	7 877	130 979	-176	64 715	-74 664	-89 878	-2 412	-37 658	-25 367	-71 112	-101 459	-143 842	-22 370

Tabell 3. Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde i koncernen och moderstaden 2010 – 2025 (miljoner euro). Negativt kassaflöde anges med rött i tabellen.

⁴ Resultaträkningen kan ge en alltför positiv bild av balansen i kommunkoncernens ekonomin. Detta beror bland annat på att avskrivningarna i resultaträkningen är små i förhållande till investeringsutgifterna. En kommunkoncerns resultaträkning kan visa ett "överskott" samtidigt som kommunen är kraftigt skuldsatt. Problemet med det skeva förhållandet mellan avskrivningar och investeringsutgifter elimineras när man granskar bokslutets finansieringsanalys.

Kassaflödet för verksamheten och investeringarna 2010–2025, tusen euro

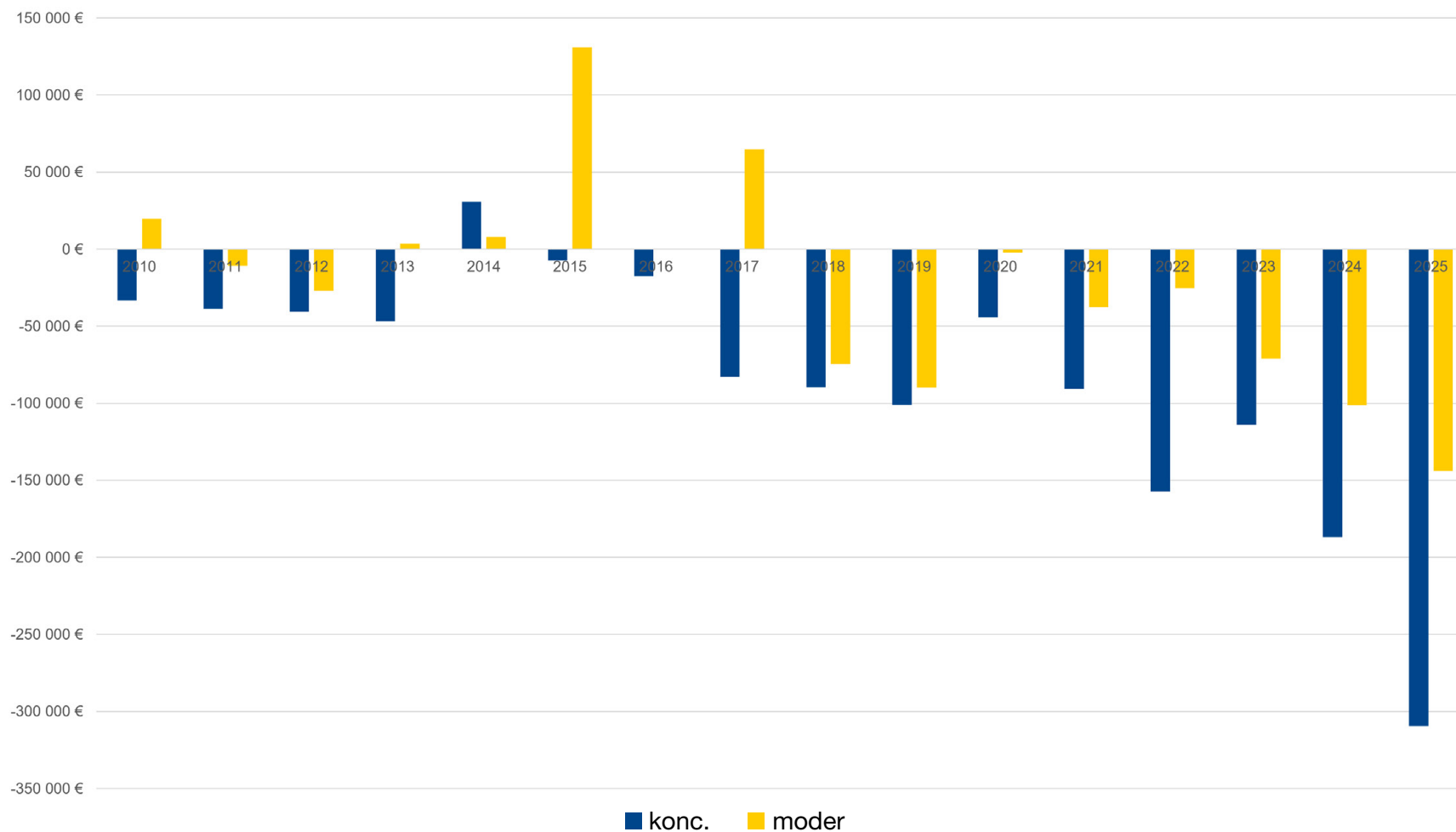

Bild 3. Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde i koncernen och moderstaden 2010–2025 (tusen euro).

Utvecklingen av koncernens lånestock 2008–2025, miljoner €

Bild 4. Utvecklingen av koncernens lånestock åren 2008–2025.

Ökningen av koncernens lånestock med 344 miljoner euro år 2025 var oerhört stor.

På grund av den höga investeringsnivån och den låga inkomstfinansieringen har koncernens lånestock ökat kraftigt. År 2025 ökade lånestocken med en helt ny riktningskoefficient. Sedan år **2008** har lånestocken ökat med sammanlagt cirka 1,06 miljarder euro, dvs. cirka hundra procent, i genomsnitt cirka 59 miljoner euro per år. Under 2025 ökade koncernens lånestock med 344 miljoner euro jämfört med året innan och uppgick i slutet av 2025 till över 2,1 miljarder euro. **Den årliga ökningen av koncernens lånestock var störst i uppföljningshistorien som inleddes 2008.**

Målen för bostadsproduktionen håller för sin del koncernens investeringsnivå hög

De mål för bostadsproduktionen som i principerna för Åbo stads bostads- och markpolitik ställts upp till exempel för koncernsammanslutningarna (TVT Asumnot Oy, Studentbystiftelsen i Åbo och

Varsinais-Suomen Asumisoikeus Oy) håller koncernens investeringsbelopp högt. År 2025 var fastighets- och bostadsbolagens andel av hela koncernens lånestock cirka 140 miljoner euro. Enligt målet för bostadsproduktion ska

den relativa andelen av bostadsbeståndet som ägs av TVT Asumnot av hela bostadsbeståndet i Åbo inte ändras nämnvärt. Antalet bostäder som bolaget äger kan enligt målet variera med 0,5 procentenheter (10,25 % - 10,75 %) i förhållande till bolagets nuvarande andel av det totala bostadsbeståndet i Åbo. I slutet av år 2025 var 10,0 procent av hela stadens bostadsbestånd i TVT:s besittning, dvs. om man når upp till det intervall som fastställts för målet orsakar det betydande behov av nyinvesteringar. I slutet av år 2025 färdigställdes 454 nya bostäder för TVT och 622 bostäder höll på att byggas.

Koncernens lånestock 1000 €

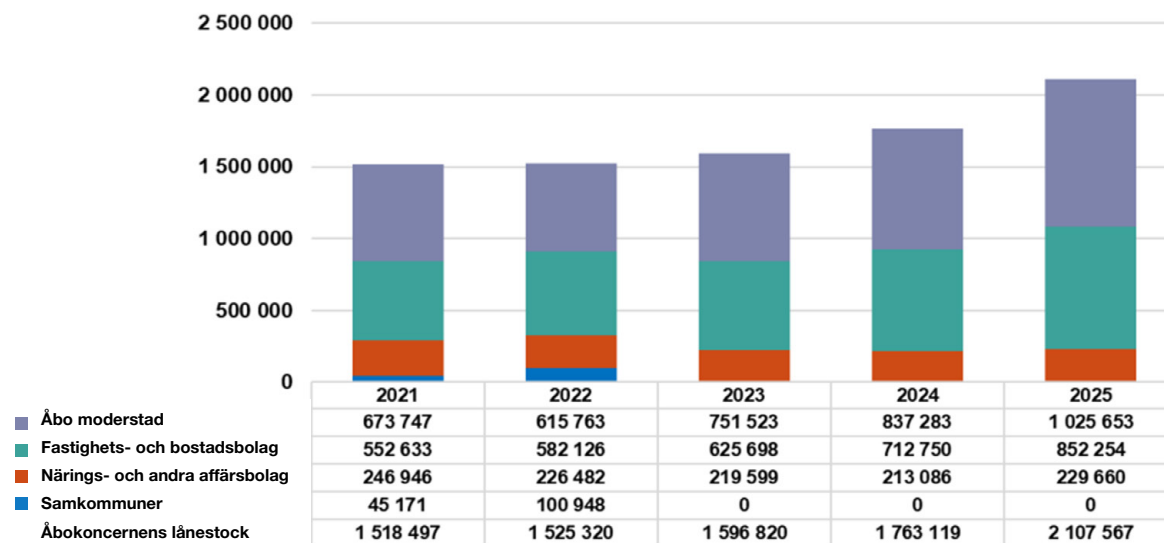

Bild 5. Hur koncernens lånestock riktas: moderstadens, samkommunernas och koncernsammanslutningarnas andelar 2021–2025.

Riskerna med bostads- och fastighetsaffärsverksamheten steg till ytan

TVT:s ekonomiska situation har försämrats under de senaste två åren. Enligt bolagets ledning uppskattas invånaromsättningen förbli på en högre nivå än under de senaste åren och bostädernas användningsgrad stanna på en lägre nivå än tidigare. Räntehöjningen har kraftigt påverkat bolagets räntekostnader. På bolagsnivå har hyrorna höjts med i genomsnitt 3,9 procent. Hyreshöjningarna har dock ännu inte kunnat täcka de ökade kostnaderna för skötsel och underhåll av fastigheterna eller för att bostäderna står tomma.

Enligt ledningen för Turun teknologiakiintestöt som hyr ut affärs- och kontorslokaler är marknaden för uthyrning av lokaler fortfarande mycket utmanande. Bolagets vakansgrad är rekordhög.

Räntenivån som höjs och koncernens investeringsbehov

Räntekostnaderna för skulderna i Finlands offentliga ekonomi (inkl. staten, kommunerna) har ökat sedan 2022, då den s.k. nollräntans tid gick ut. I maj 2026 var räntan på finska statens 10-åriga lån, som beskriver detta, redan cirka **3,5** procent. Enligt de intervjuade följer kommunernas finansieringskostnader i praktiken utvecklingen av statens finansieringskostnader.

Bild 6. Räntekostnaderna för den offentliga ekonomin i Finland har ökat sedan 2022.

Den höjda räntenivån påverkar Åbo stadskoncerns finansieringskostnader med fördröjning. Detta beror på lån som lyftes när räntenivån var låg och de ränteskydd som då gjordes. Koncernens räntekostnader kommer dock att stiga på grund av följande orsaker:

- den interna finansieringen räcker inte till för att finansiera koncernens investeringar och därför måste man årligen höja den nya skulden till den rådande högre räntenivån. Detta årliga finansieringsbehov beskrivs bäst av kassaflödet för koncernens verksamhet och investeringar, som 2025 var cirka 310 miljoner euro negativt,
- alla gamla skulder som förfaller årligen måste återfinansieras till den rådande räntenivån som är högre än tidigare,

- de existerande ränteskydden löper ut, varvid de måste förnyas till den rådande högre räntenivån,
- Ändringar som gjorts av staten i beloppet eller villkoren för Aras räntestödslån kan höja räntekostnaderna för koncernens bostadsbolag.

Med tanke på skuldbeloppet och hanteringen av räntekostnaderna har revisionsnämnden i sina bedömningar betonat att hela koncernen ska beakta vikten av en långsiktig investeringsplanering. I grafen som sträcker sig till år 2026 i presentations-texten för investeringsbeslutet för spårlinjen hamnen-Kråkkärret (Sf 18.5.2026) beskrivs hur de identifierade servicenäten för spårlinjen och stadsmoderns basservice samt investeringsbehoven för stadsutvecklingen påverkar Åbokoncernens lånestock (miljoner euro) när de övriga posterna inte ändras.

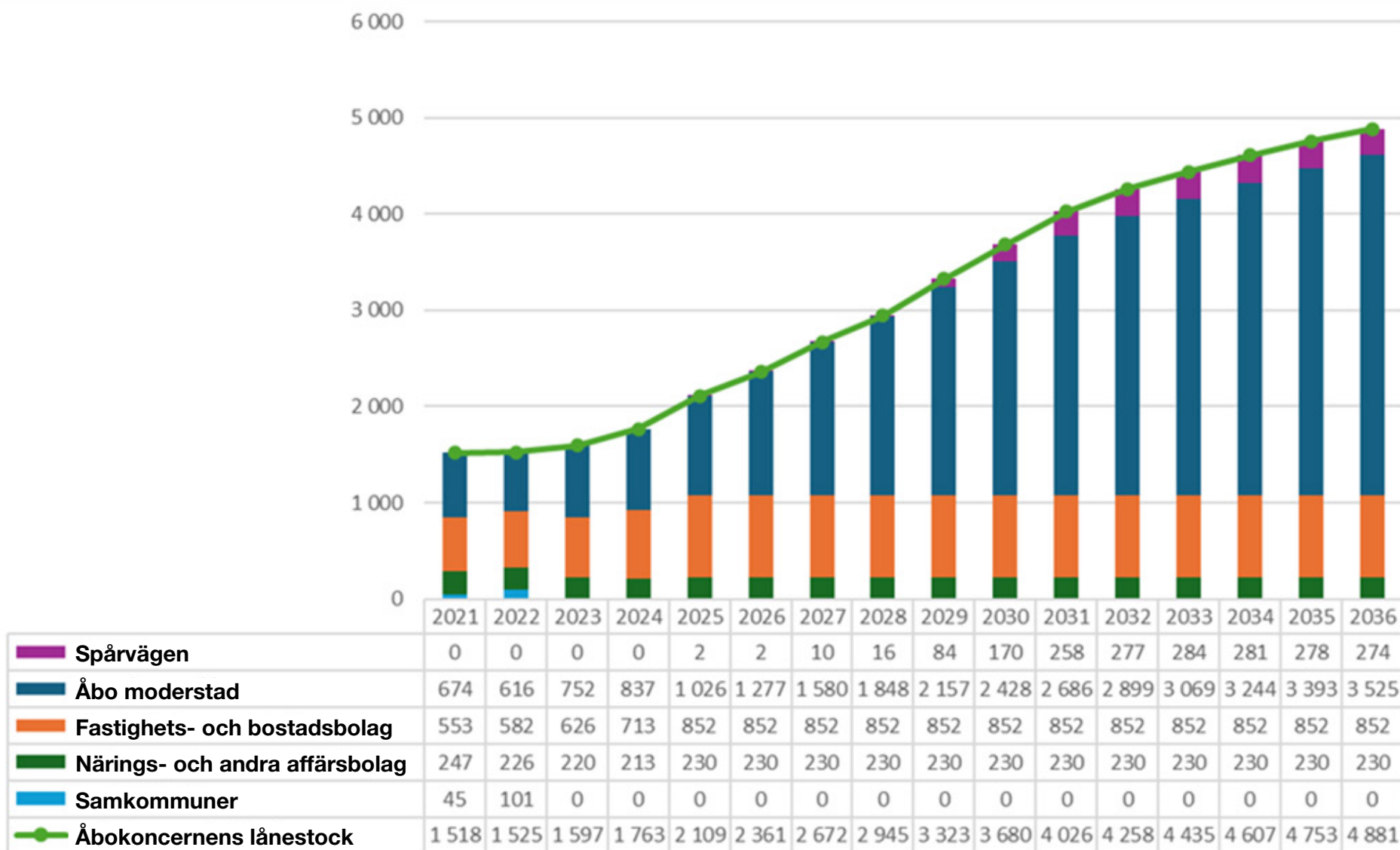

Bild 7. Uppskattning av utvecklingen av stadskoncernens lånestock (sf 18.5.2026). I bedömningen har man inte beaktat förändringen i fastighets- och bostadsbolagens eller närings- och andra affärsbolags lånestock från och med 2026 framåt.

Enligt presentationstexten ska lånestocken år 2036 stiga till 4,881–5,030 miljarder euro till följd av investeringarna i servicenätet för spår- linjen och basservicen samt investeringarna i anslutning till stadsutvecklingen (20 485–21 130 euro/invånare). Därtill riktas hyresansvaren för leasing av spårvagnsmateriel till koncern- nivån, vilket ökar ansvarsbeloppet med 65–75 miljoner euro.

I slutet av 2025 uppgick koncernens låne- stock till cirka 2,1 miljarder euro (10 045 euro/ invånare). Enligt grafen ovan fördubblas låne- stocken alltså under de kommande tio åren. Även detta **kan underskatta ökningen av koncernens verkliga lånestock**, eftersom fastighets- och bostadsbolagens lånestock enligt grafen inte alls ska öka från och med 2025. TVT byggde i slutet av 2025 622 nya bo- städer och under 2025 fattade bolaget beslut om nyproduktion av 366 bostäder. Egentliga Finlands Bostadsrätter Ab hade i slutet av år

2025 378 nya bostäder under uppbyggnad. Studentbystiftelsen i Åbo bereder å sin sida vid sidan av renoveringsprojekten nybyggnads- projektet Kylänkulma vid Studentbyn. Enbart under 2025 ökade fastighets- och bostadsbo- lagen koncernens lånestock med sammanlagt cirka 140 miljoner euro. Av presentationstex- ten för spårlinjeprojektet framgår inte hur den höga investeringsnivån för de kommande åren och det fördubblade lånebeståndet påverkar koncernresultaträkningen, finansieringskostna- derna och ansvaren på 2030-talet.

Investeringsnivån har i kombination med den högre räntenivån en negativ inverkan på kon- cernens resultaträkning. Till exempel med en genomsnittlig räntenivå på 3,5 procent och en lånestock på 5 miljarder euro stiger kon- cernens årliga räntekostnader till 175 miljoner euro 2036. År 2025 uppgick koncernens rän- tekostnader till cirka 36 miljoner euro. Därtill belastas resultaträkningen eventuellt av en

högre avskrivningsnivå samt leasing- och hyresprojekt. Koncernresultaträkningen för 2025 visade ett underskott på cirka 33 miljoner euro och överskotten i koncernbalansräkningen var i slutet av år 2025 de lägsta i Åbo av de sex största städerna i Finland. Om resultaträkningen uppvisar ett permanent underskott minskar det de ackumulerade överskotten i balansräkningen. Enligt Kommunförbundet är underskott i kommunens balansräkning den vanligaste orsaken till att bli kriskommun.

Koncernens växande lånestock ökar i synnerhet **ränterisken**. Beroendet av skuldfinansiering och behovet av återfinansiering av befintliga lån ökar också risken för **medelsanskaffning**. Koncernen har knappt någon likvid egendom som snabbt kan omsättas i pengar och kassamedlens tillräcklighet är begränsad. I slutet av år 2025 räckte koncernens kassa till för 31 dagar. Enligt bokslutet hantearas **likviditetsrisken** genom att man gör upp en tre månaders rullande kassaprognos för koncernkontona av vilken likviditetsbehovet för perioden framgår.

Koncernens verksamhet och investeringar samt återbetalningen av lån som förfaller till betalning förutsätter en kontinuerlig och störningsfri tillgång till nya lånepengar. Kassen räcker endast cirka en månad.

3.

Utvärdering av främjandet av barns och ungas välfärd och hälsa

3.1 Åbo stads och Egentliga Finlands välfärdsområdes gemensamma ansvar

Revisionsnämnden har utvärderat främjandet av välfärd och hälsa i fråga om barn och unga. Utvärderingen har riktats till invånarna i Åbo stad och den har beretts i samarbete med enheten för extern revision i Egentliga Finlands välfärdsområde.

I denna utvärdering analyseras främjandet av barns och ungas välfärd och hälsa i Åbo i verksamhetsmiljön 2024–2026. Utöver Åbo stad är Egentliga Finlands välfärdsområde (Varha) en annan central aktör. Organisationernas arbete är dessutom av stor betydelse. Materialet består av skriftliga källor samt intervjuer med ledningen, sakkunniga och förtroendevalda.

I intervjuerna har organisering, kunskapsbaserad ledning, samarbetsstrukturer, resursläget och konkreta teman behandlats – särskilt barns och ungas välfärd, segregation, psykiskt välbefinnande, levnadsvanor och organisationssamarbete. Intervjuer har gjorts med sakkunniga vid både Åbo stad och Varha. Intervjuerna med de sakkunniga vid Varha har gjorts av tjänsteinnehavare vid revisionskontoret.

3.2 Utgångspunkter och principer för samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena i främjandet av välfärd och hälsa

Enligt Institutet för hälsa och välfärd (THL)⁵ stöder arbetet för att främja hälsa och välfärd (HYTE-arbetet) alla människors möjligheter att främja och förbättra välfärd, hälsa, delaktighet samt arbets- och funktionsförmåga. Möjligheter skapas genom att man sörjer för förhållanden som stöder välfärd och hälsosamma val.

[Främjande av välfärd och hälsa - THL](#)

Kommunförbundet har gett kommunerna och välfärdsområdena följande anvisningar:

- Det strategiska samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena är viktigt och nödvändigt, eftersom kommunerna och välfärdsområdena har gemensamma invånare och många samarbetsbehov som gäller tjänster som genomförs invånar- och klient-specifikt.
- **Med kontaktyta avses en operativ kontaktyta mellan två eller flera organisationer.** Med kontaktytor mellan kommuner och välfärdsområden avses funktioner och uppgiftshelheter som hör till kommunens eller välfärdsområdets organiseringsansvar och där ett klientorienterat genomförande förutsätter samarbete mellan kommunen, välfärdsområdet.
- För att samarbetet ska lyckas behövs bland annat en gemensam vision och gemensamma mål, gemensamt överenskomna förfaringssätt samt ett fungerande informationsflöde.

Främjande av välfärd och hälsa, det vill säga HYTE, är verksamhet som minskar behovet av tunga, korrigerande tjänster.

⁵ Institutet för hälsa och välfärd (THL) är ett självständigt statligt expert- och forskningsinstitut som främjar människors välfärd, hälsa och säkerhet. [Om oss – THL](#)

Samarbete mellan kommunerna och välfärdsområdena

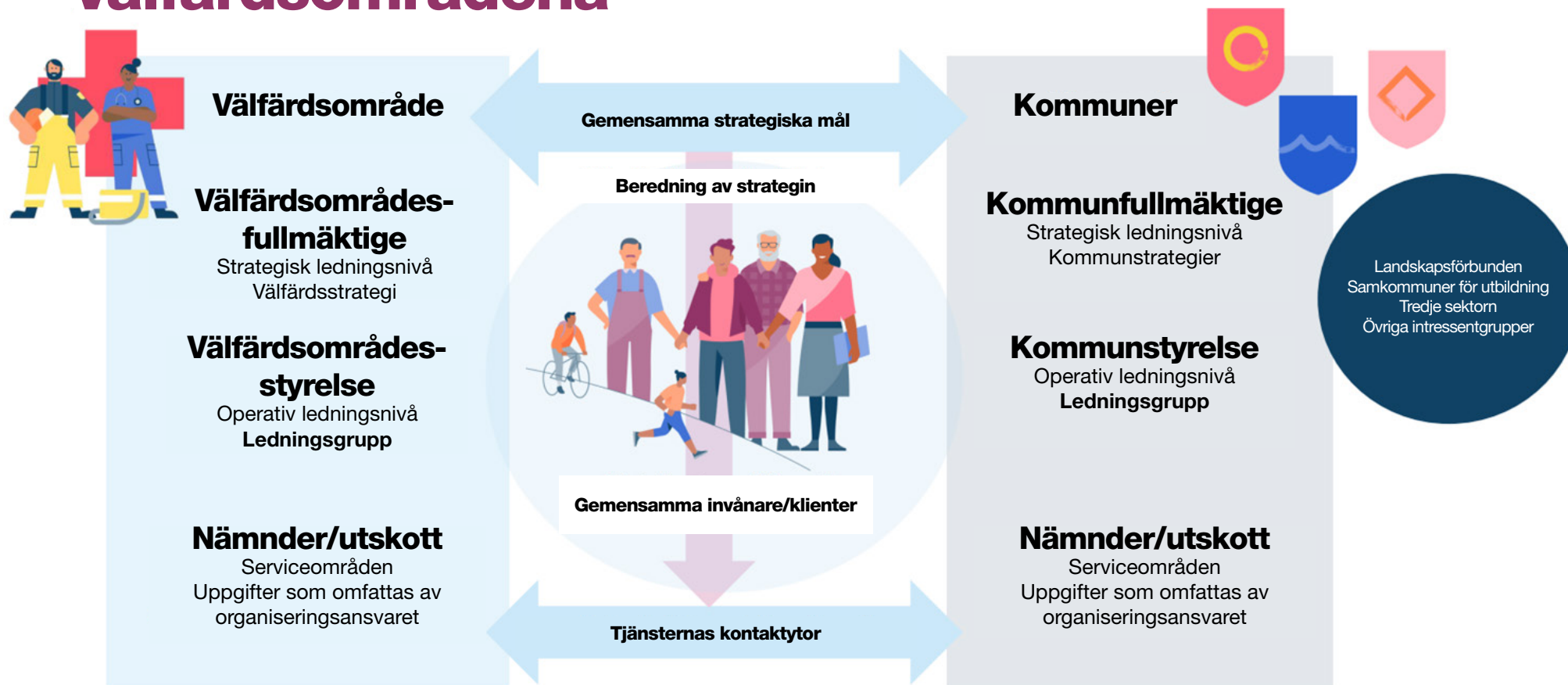

Bild 8. Samarbete mellan kommuner och välfärdsområden (Strategiskt samarbete mellan kommuner och välfärdsområden, Kommunförbundet och Hyvil 12.11.2025).

Åbo stads och Varhas gemensamma ansvar för att främja barns och ungas välfärd grundar sig både på lagstiftningen och på lokala strategiska riktlinjer. Den strukturella reformen av social och hälsovårdstjänsterna och bildandet av Åbo stads servicehelhet för barn och unga (LANU) har förändrat arbetsfördelningen och samarbetsstrukturerna avsevärt.

Det är viktigt att beakta att HYTE, främjandet av välfärd och hälsa, hör till alla aktörer i staden och välfärdsområdet – inte enbart till HYTE-ledningsgruppen eller till vissa tjänsteinnehavare.

3.3 Strategiska mål för barn och unga

3.3.1 Enligt borgmästarprogrammet är Åbo en stad för barn och unga

Åbo stads tjänster för barn och unga (LANU) styrs av stadens strategi, borgmästarprogrammet 2025–2029, verksamhetsplanen för servicehelheten LANU samt välfärdsplanen och välfärdsberättelsen för barn och unga.

I **Åbos borgmästarprogram** betonas främjandet av barns och ungas hälsa, psykiska hälsa och välfärd. Borgmästarprogrammet innehåller många mål och åtgärder som särskilt gäller barn och unga, till exempel:

- **”Åbos framtid beror på barns och ungas välfärd, självförtroende och motivation, samt**
- **”genom att satsa på unga investerar staden i sin framtid – i aktiva, ansvarsfulla och välmående stadsbor.”**

Borgmästarprogrammet har många mål som anknyter till välfärd, såsom att öka motion och hobbyverksamhet, förbättra läskunnigheten, förebygga mobbning samt avveckla segregation.

Enligt borgmästarprogrammet är Åbo en stad för barn och unga.

[Borgmästarprogrammet 2025–2029 | Turku.fi](#)

Välfärdsplanen för barn och unga konkretiserar vikten av delaktighet, fungerande tjänster och tidigt stöd. En systemisk förändring och kollektiv påverkan är centrala mål. Avsikten är att beslut om nästa periods välfärdsplan ska fattas ännu under vårperioden 2026.

[Åbo stads välfärdsberättelse och -plan för barn och unga 2024–2025](#)

År 2024 inleddes planeringen och implementeringen av **verksamhetsmodellen för kollektiv påverkan** tillsammans med Åbo stad, Egentliga Finlands välfärdsområde och Barnskyddsorganisationerna i Egentliga Finland, med stöd av Självständighetsjubileets barnstiftelse (Kollektiv påverkan – Itla). Målet är att komma överens om gemensamma mål och åtgärder som stärker varandra, delade indikatorer, kontinuerlig dialog och verksamhet för att stärka välfärden hos barn, unga och familjer.

Mer information: [Kollektiv påverkan – vi förnyar servicesystemet för barnfamiljer](#)

Genomgående teman i stadens mål är:

1. Motverkande av segregation och regional jämlikhet

- Områdesindelningsmodellen, positiv särbehandling, utveckling av servicenätet och balansering av skolornas dragningskraft är centrala metoder för att hitta lösningar.
- Stadens mål är att identifiera regionala välfärdsskillnader och rikta åtgärderna särskilt till utmaningarna i östra och norra Åbo.
- Det är fråga om ett mycket utmanande tema och mål, där påverkan förutsätter mångsidiga, målmedvetna och långsiktiga åtgärder.

2. Hjälptidigt och på nära håll

- Rådgivningen, småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen är de primära ställena för tidigt stöd. Av dessa ansvarar Varha för rådgivningen, medan småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen är stadens ansvar.
- Den viktigaste indikatorn som används är modellen för frånvaro från skolan⁶, vars funktion följs upp systematiskt.
- Målet är att sektorsövergripande tjänster ska vara sömlösa oberoende av tjänsteproducent.

”Rådgivningen är guld värt, det bästa stället för att påverka barns föräldrar.”

⁶ Mer information om modellen för ingripande i frånvaro: [Frånvaro från skolan | Turku.fi](https://www.turku.fi/franvaro)

3. Stöd för psykiskt välbefinnande

- Ökad ångest bland flickor i högstadieåldern framträder tydligt både i Åbo stads och Varhas material.
- Åtgärder för att förbättra situationen är bland annat att stärka ungdomsarbetet i skolorna, lågtröskeltjänster, skidi dialoger, förbättring av säkerhetskulturen och utveckling av modeller för krisarbete.
- Antalet ungdomsarbetare i skolorna i Åbo har till exempel ökat från två till åtta sedan hösten 2025.
- Utan att på något sätt förringa de problem som finns måste man också komma ihåg att det enligt intervjuerna är en klart övervägande majoritet av barnen och de unga i staden som mår bra.

4. Delaktighet och gemenskap

- Delaktighetsforum, verksamhetsmodellen Barnvänlig kommun⁷ och en utvidgad tillgång till hobbyverksamhet ingår i Åbo stads metodurval.

5. Ökad hobbyverksamhet och motion

- Boostii modellen⁸, förnyelsen av skolgårdar och främjandet av aktiva skolresor riktar sig särskilt till levnadsvanor som stöder barns och ungas välfärd.

6. Genomförande av den regionala verksamhetsmodellen (fyra områden)

- Syftet med tjänsterna för barn och unga är att förbättra den kunskapsbaserade ledningen, resursfördelningen och tjänsternas tillgänglighet på lokal nivå.
- Enligt intervjuerna höjer ibruktagandet av områdesmodellen⁹ från och med början av 2026 förväntningarna på resursfördelningen och regional motverkan av segregation.
- Systematisk uppföljning av information och utnyttjande av information om skolgången i olika områden är något som har saknats tidigare. I fortsättningen kan områdesrektorn följa upp vad varje skola gör i sina 8–10 skolor.

⁷ [En barnvänlig kommun | Turku.fi](#)

⁸ [Boostii-förmånen | Turku.fi](#)

⁹ [Områdesmodellen förstärker samarbetet, stödet och tjänsterna | Turku.fi](#)

Åbo stad har övergått till borgmästarmodellen och år 2025 till styrning genom kollektiv påverkan. Den samverkande ledningsgruppen inom välfärden sammanför politiker och tjänsteinnehavare i ett diskuterande forum, men dess uppgifter och befogenheter är fortfarande delvis ofullständiga och håller på att ta form.

Mer information om de samverkande ledningsgrupperna:

[Förvaltning | Turku.fi](#)

Enligt intervjuerna präglas stadens nya arbete i den samverkande ledningsgruppen av dialog och jämlikhet, vilket gör det möjligt att bättre förstå tjänsteinnehavarnas beredande arbete.

- o I intervjuerna konstaterades att tjänsteinnehavare och förtroendevalda ofta på sätt och vis har olika språk om samma saker, vilket medför utmaningar och måste bearbetas för att ömsesidig förståelse ska uppnås.

3.3.2 Varha har som mål att öka barns delaktighet, tillgången till tjänster tidigt, på nära håll, snabbt och effektivt – i samarbete

Varhas HYTE verksamhet för barn och unga styrs av **den regionala välfärdsplanen för barn och unga**. Välfärdsplanen för barn och unga är en del av **Egentliga Finlands välfärdsplan**. Varhas välfärdsplan fungerar som ett dokument som samordnar de regionala planerna.

Mer information:

[Välfärdsplan för barn och unga 2023-2025](#)

[Regional välfärdsplan för barn och unga 2026-2029](#)

[Välfärdsplan och -berättelse | Varha](#)

Enligt intervjuerna fokuserar HYTE på att minska servicebehovet genom förebyggande arbete. Detta görs särskilt genom att påverka levnadsvanor, eftersom levnadsvanor har en inverkan i cirka 60 % av alla hälsoproblem. Ett exempel är den ökade användningen av nikotinprodukter bland unga.

Mål och exempel på åtgärder i den regionala välfärdsplanen för barn och unga 2023–2025

1. Tidigt och nära stödi

- Inrättande av familjecenter i hela området
- Stärkande av förebyggande tjänster (livsstilshandledning, rusmedelsarbete, psykisk hälsa)
- Det elektroniska familjecentret tas i bruk i hela området

2. Stärkande av mentalvårds- och psykosocialt stöd

- En modell för stegvis stöd och vård i hela området
- Verksamhetsmodell för styrgruppen för psykosociala tjänster
- Ett tätare samarbete mellan den specialiserade sjukvården och sjukvården på basnivå
- Tidiga interventioner och gemensam riskbedömning

3. Förbättring av barnskyddets kvalitet

- Förenhetliga serviceprocesserna
- Iakttagande av dimensioneringen inom barnskyddet (högst 30 barn/ socialarbetare)
- Minskning av brådskande placeringar, ökning av familjevård

4. Sömlöst samarbete med kommunerna

- Gemensam lägesbild och gemensamma indikatorer
- Gemensamma forum för kommuner, Varha och organisationer
- Beskrivning av servicevägarna för gemensamma kunder
- En barnvänlig och jämlik servicestruktur

5. Stärkande av barns och ungas delaktighet

- Delaktighetsplan
- De teman som ungdomsfullmäktige lyft fram inkluderas i serviceutvecklingen
- Tillgodoseendet av barnets rättigheter som ett genomgående mål

Varhas HYTE-enhet (10,2 årsverken + 2 projektanställda) arbetar under den strategiska ledningen och stöder HYTE-arbetet i hela Varhas organisation samt i kommunerna i Egentliga Finland.

Varhas integrationsdirektör för barn, unga och familjer samordnar tillsammans med kommunerna den allmänna samordningen av arbetet med kontaktytor mellan barn och unga. För detta arbete finns Varhas eget regionala nätverk för välfärdsgruppen för barn och unga, det så kallade lanu-nätverket.

3.3.3 Åbos och Varhas gemensamma mål

Åbo stad och Varha har en gemensam strategisk vision: genom att satsa på förebyggande HYTE-arbete strävar man efter att förhindra att problemen blir värre liksom även det framtida servicebehovet. För att visionen ska förverkligas krävs sektorsövergripande samarbete: **kommunerna och välfärdsområdena har samma invånare, och därför kan HYTE-målen inte uppnås utan ett tätt samarbete.**

Åbo och Varha har under perioden 2024–2025 haft fyra gemensamma välfärds mål för barn och unga. Dessa mål presenteras i dokumenten Åbos välfärdsberättelse och -plan för barn och unga 2024–2025 och Varhas regionala välfärdsplan för barn och unga 2023–2025 och de är följande:

1. Barn, unga och familjer upplever att de kan påverka sitt eget liv.
2. Hjälp fås tidigt, hjälpen finns nära och på ett kostnadseffektivt sätt.
3. Svåra problem åtgärdas utan dröjsmål och effektivt.
4. Tjänsterna fungerar sömlöst tillsammans.

Gemensamma indikatorer har fastställts för dessa mål, såsom indikatorer i enkäten Hälsa i skolan, andelen klienter inom barnskyddets öppenvård och modellen för skolfrånvaro (se bild 9). Målen, indikatorerna och den senaste rapporteringen om dem presenteras nedan i tabell 4.

Mål	Indikator	Rapportering
Mål 1: Barn, unga och familjer upplever att de kan påverka sitt eget liv	Enkäten Hälsa i skolan, upplever att de kan påverka livets gång	Största delen upplever att de kan påverka sitt eget liv. Grundläggande utbildning 76 %, gymnasiet 81 % och Yrkesutbildning 78 % (9/2025).
Mål 2: Barn och unga får hjälp tidigt, på nära håll och kostnadseffektivt	Enkäten Hälsa i skolan, måttlig eller svår ångest	Ungefär var femte elev i högstadiet och på andra stadiet upplever måttlig eller svår ångest. Grundläggande utbildning 22 %, gymnasiet 21 %, Yrkesutbildning 19 % (9/2025).
Mål 3: Svåra problem åtgärdas utan dröjsmål och effektivt	Sotkanet, klienter inom barnskyddets öppenvård, % av motsvarande befolkning	Läget 2025 enligt Sotkanet ¹⁰ : Åbo 4,1 % (3,9 %), Egentliga Finland 4,8 % (3,8 %) och hela landet 3,6 % (3,4 %). (Situationen 2024 inom parentes)
Mål 4: Tjänsterna fungerar sömlöst tillsammans	Frånvaromodellen är i bruk	I Åbo används en frånvaromodell (har använts sedan 2024 och används fortfarande).

Tabell 4. Åbos och Varhas gemensamma mål, indikatorer och rapportering för främjande av barns och ungas hälsa och välfärd; våren 2026.

Målen rapporteras regelbundet i välfärdsberättelserna för barn och unga..

¹⁰ Utifrån den gällande kommunindelningen ger statistik- och indikatorbanken Sotkanet för alla kommuner i Finland centrala statistiska uppgifter om befolkningens välfärd och hälsa sedan 1990. [Information om tjänsten - Sotkanet.fi, Statistik- och indikatorbanken](#)

Modell för att stärka anknytningen till skolgemenskapen och ingripa i frånvaro

1

Omedelbart ingripande

Oroväckande och olovlig frånvaro utreds utan dröjsmål i samarbete mellan skolan och hemmet.

2

50 timmar frånvaro

- Ett frånvarosammandrag skickas som Wilma-meddelande till klassläraren/klassföreståndaren och vårdnadshavaren.
- Läraren diskuterar orsakerna till frånvaron med eleven och vårdnadshavaren.
- Elevens skolgång och lärande stöds vid behov i samarbete med elev- och studerandevårdspersonalen.

3

Över 100 timmar frånvaro

- Elevens skolgång och lärande stöds i samarbete med elev- och studerandevårdspersonalen, och en multiprofessionell expertgrupp, MAR, sammankallas.
- Vid behov beaktas perspektivet starkt stöd: stöd och hjälp söks för eleven och vårdnadshavaren från familje- och socialtjänsterna.
- Vid behov görs en barnskyddsanmälan.

Enligt indikatorerna ligger Åbos och Varhas gemensamma mål för främjande av välfärd och hälsa på en skälig nivå. Det är naturligtvis nödvändigt att kontinuerligt följa upp situationen, och det finns skäl att även beakta andra delområden av HYTE än de som omfattas av dessa mål.

För att HYTE-arbetet ska lyckas krävs långsiktigt engagemang av både Åbo och Varha, att resurser riktas till förebyggande arbete och ett tätt samarbete, så att de goda strategierna omsätts i konkreta resultat i barns och ungas vardag.

Bild 9. Modell för anknytning till skolgemenskapen och ingripande i frånvaro.

[Frånvaro från skolan | Turku.fi](#)

3.4 Observationer från utvärderingen

3.4.1 Samarbetet och ledningen fungerar allt bättre

- Åbo har byggt upp en tväradministrativ servicehelhet för barn och unga (LANU), och Varha har en egen HYTE enhet, men samarbetet är ännu inte helt systematiskt.
 - Varhas regionala nätverk för välfärdsgruppen för barn och unga, det så kallade LANU-nätverket, har en central roll i samarbetet.
 - De nya organisationsmodellerna förutsätter en gemensam verksamhetskultur och det tar tid att bygga upp en sådan.
 - Kontaktytor kommun-Varha: Motparterna hittas och samarbetet intensifieras (projekt som hänför sig till bostadslöshet, mathjälp), men strukturerna söker fortfarande sin form. HYTE-koordinatornätverket fungerar som kontaktyta. Enligt intervjuerna finns det skäl att samordna HYTE-samarbetet i större utsträckning mellan lanu-nätverket och HYTE-koordinatornätverket.
- Förtydligandet av rollerna samt samarbetet mellan den politiska ledningen och tjänsteinnehavarledningen har utvecklats, men arbetet pågår fortfarande.
 - Kontaktytor inom studerandevården och rådgivningen: Rollerna och informationsutbytet håller på att byggas upp på nytt. Wilma-interoperabiliteten varierar och är ojämn på grund av lagstiftningen, men för Åbos del har problemen i huvudsak lösts. Rådgivningen erbjuder en viktig mötesplats för att främja stöd för föräldraskapet.
 - Enligt intervjuerna har organisationerna en betydande roll i det förebyggande arbetet, men nedskärningar i finansieringen och förändringar i sysselsättningspolitiken försvagar servicevolymen. I fortsättningen behövs lösningar som betonar effektivitet.

- **Enligt intervjuerna fungerar kontakterna och samarbetsnätverken mellan Varha och Åbo redan på tjänsteinnehavarnivå, men på den politiska nivån är samarbetet fortfarande i förändring och kräver fortsatt förtydligande.** Något politiskt forum för systematisk uppföljning av barns och ungas välfärd har ännu inte bildats, men utvecklingsarbetet har inletts.
- Revisionsnämnden har bett staden besvara den checklista om främjande av välfärd och hälsa som THL publicerat (se närmare länken nedan, bilaga s. 30).
[THL arbetsdokument 28.2025 Delfaktorer i kvaliteten på ledningen av främjandet av effektiv välfärd, hälsa och säkerhet \(Vaikuttavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen johtamisen laadun osatekijät\)](#)
- Utifrån svaren genomförs HYTE:s delfaktorer i Åbo i huvudsak och är delvis fortfarande under arbete. En utmaning är de relativt knappa resurser som står till förfogande i förhållande till behoven och uppgifterna inom välfärdsarbetet.

Samarbetsstrukturerna mellan Åbo och Varha har stärkts, men de praktiska verksamhetsmodellerna är fortfarande splittrade och behöver utvecklas.

Splittring i ansvarsfördelningen har identifierats både i Åbo och Varha. Revisionsnämnden ser ett fortsatt behov av att förtydliga rollerna och säkerställa att HYTE-uppgiften inte hamnar i ett slags ingenmansland mellan Varhas och Åbos organisationer. För att HYTE-arbetet ska lyckas krävs tydligt ägarskap och en samarbetskultur över organisationsgränserna.

Kontaktytorna bör stärkas med en gemensam informationsplattform och bättre processer för dataöverföring och dataskydd samt med långsiktig finansiering av organisationssamarbetet.

3.4.2 Tredje sektorns är av stor betydelse

När det gäller många av de behov inom HYTE-arbetet som finns i verksamhetsmiljön är betydelsen av organisationernas arbete stor.

Både Åbo stad och Varha delar ut understöd för HYTE-verksamhet till olika samfund.

I stadens organisation beslutar den påverkansbaserade kommittén för välfärd om HYTE-understöd, och för sin del beslutar även idrotts- och kulturnämnderna samt de finsk- och svenskspråkiga nämnderna för barn och unga i fråga om ungdomsarbetet. Mer information om understödsvillkoren och ansökningsanvisningarna::

- [Bidrag och stipendier | Turku.fi](#)
- [Verksamhetsbidrag för allmännyttiga organisationer | Turku.fi](#)

Anslaget för HYTE-bidrag av den påverkansbaserade kommittén för välfärd uppgick till 1,2 miljoner euro 2025 och till 1,6 miljoner euro 2026.

Enligt kommunallagen och hälso- och sjukvårdslagen

- ankommer främjandet av välfärd och hälsa på både kommunen och välfärdsområdet och
- kommunen och välfärdsområdet ska främja organisationernas verksamhetsförutsättningar och möjligheter att påverka.

Enligt intervjuerna:

- Verksamhetsfältet mellan Åbo och Varha är tydligt.
- Statens åtgärder för att minska organisationsbidrag har påverkat och kommer att påverka organisationernas verksamhetsförutsättningar betydligt, vilket skapar press på både Åbo och Varha.

I intervjuerna konstaterades följande om utvecklingsbehoven i Åbos och Varhas bidragssystem:

- Den nuvarande praxisen med Varha fungerar bra och dialogen är god.
- Genom gemensam utveckling av informationsledningen kan mer verkningsfull verksamhet och utveckling uppnås i framtiden.
- Med hjälp av artificiell intelligens är det i fortsättningen möjligt att lätta upp handlägningsprocesserna.

Barnvänlig kommun

Åbo stad och Finlands UNICEF har i mars 2025 kommit överens om att den nuvarande verksamhetsplanperioden för Barnvänlig kommun, som pågått i Åbo sedan 2021, ska avbrytas.

Åbos arbete med Barnvänlig kommun fortsätter så att Åbo närmast genomför en ny omfattande kartläggning av nuläget inom Barnvänlig kommun och utifrån den utarbetar en ny verksamhetsplan för Barnvänlig kommun i enlighet med anvisningarna för UNICEF:s modell Barnvänlig kommun. Detta stöder bättre än tidigare inriktningen av arbetet på att lösa aktuella utmaningar i fråga om barnets rättigheter i Åbo.

Därefter börjar Åbo genomföra den nya verksamhetsplanen. Arbetet följs upp och utvärderas tillsammans med Finlands UNICEF. Åbo kan få UNICEF:s nästa erkännande Barnvänlig kommun när åtgärderna i verksamhetsplanen har slutförts, om **kriterierna för erkännande av Barnvänlig kommun uppfylls.**

Mer information: [Barnvänlig kommun | Turku.fi](https://turku.fi/fi/tyo-ja-tyo-oloskerykset/barn-ja-tyo-oloskerykset/barnvaliikka)

Arbetet för att främja välfärd och hälsa i organisationer inom den tredje sektorn är värdefullt och nödvändigt för samhället: utan det skulle ohälsan och kostnaderna öka betydligt, så det måste också beaktas i målen och budgeten, inte bara i festtalen.

3.4.3 Utmaningar i genomförandet av tidigt stöd

- Stödet i tidigt skede (rådgivning, småbarnspedagogik, skolhälsovård, kuratorstjänster) existerar strukturellt sett, men personalbrist, överbelastade tjänster och utmaningar i överföringen av studerandevården försvagar utfallet. Av de ovan nämnda serviceområdena ansvarar staden för småbarnspedagogiken, medan Varha ansvarar för rådgivningen, skolhälsovården och kuratorstjänsterna.
- Uppföljningen av skolfrånvaro fungerar bra i Åbo.
- **Otillräckligt familjearbete och otillräckligt stöd som ges i hemmet lyftes upprepade gånger fram i intervjuerna.**
- Enligt intervjuerna är resursbristen, särskilt i fråga om familjearbete som ges i hemmet, en betydande utmaning. Inom tjänsterna för barn och unga identifieras behovet av att öka tidigt ingripande och stödja föräldraskapet.
- Man har också ställt frågan om det behövs något sådant som ”uppsökande hälsoarbete” (jfr uppsökande ungdomsarbete) för att HYTE ska nå de människor som behöver det mest.
- Ett av målen med välfärdsområdesreformen var att dämpa kostnadsökningen bland annat genom att satsa på förebyggande arbete. En utmaning när det gäller att påvisa det förebyggande arbetets effektivitet är att **resultaten av det förebyggande arbetet inte syns i nästa budget eller på ett kostnadsställe, utan kommer på längre sikt och mer övergripande.**
- Enligt intervjuerna kunde till exempel samarbetet mellan barnskyddet och studerandevården stärkas så att **integrationen av tjänsterna och processerna är tydliga och personalen permanent. Ett systemiskt arbetssätt** inom socialarbetet tryggar kontinuiteten, eftersom tjänsten då är beroende av ett team och inte av en enskild person.
- **Interaktion är avgörande för utvecklingen av samarbetet** mellan Varha och kommunerna. Samarbetsstrukturerna ska vara tydliga för att man ska kunna diskutera problemen. Samarbetet mellan organisationerna ska inte vara beroende av att nyckelpersonerna känner varandra och råkar komma väl överens, även om detta i sig är positivt. Samarbetet kan varken för kommunens eller välfärdsområdets del ligga på en persons, eller ens ett teams, ansvar, eftersom det handlar om en fråga som genomsyrar organisationernas verksamhet.

Det finns ett system för tidigt stöd, men i alla situationer genomförs det inte på en tillräcklig nivå.

3.4.4 Utmaningar inom psykiskt välbefinnande har ökat

- Ångest, beteendestörningar och våldsrelaterade symtom hos barn och unga har ökat.
- Särskilt oroväckande är ångesten hos flickor i högstadieåldern, där nivån är exceptionellt hög.
- Tillgången till mentalvårdstjänster på basnivå varierar mellan områdena, och den specialiserade sjukvården kan inte svara på hela behovet.
- Många välfärdsområden har avstått från sådana social- och hälsovårdsyrkesutbildade personer i skolorna som inte är lagstadgade, men **Varha har behållit de psykiatriska sjukskötarna i skolorna i Åbo. Detta visar Varhas engagemang i mentalvårdsarbetet för barn och unga i skolorna.** Sådan god praxis är värdefulla HYTE-länkar som bör värnas.
- Stödåtgärderna inom mentalvården har utökats, men behovet överstiger fortfarande utbudet.

Det är mycket viktigt att stärka stödåtgärderna inom mentalvården, och detta kräver ökade resurser och fler lågtröskeltjänster.

3.4.5 Förebyggande av segregation är centralt i fortsättningen

- Åbo har identifierat segregationen som en central samhälls risk och ställt upp omfattande mål i anslutning till denna risk.
- **Åtgärder såsom införandet av en regional verksamhetsmodell, multifunktionella lokaler, hobbymöjligheter och positiv särbehandling har främjats**, men deras effekter kan ännu inte påvisas i stor utsträckning.
- Enligt intervjuerna syns den regionala differentieringen starkt i fråga om fysisk hälsa och levnadsvanor. Därför är det viktigt att i de mål för främjande av levnadsvanor som är gemensamma med Varha (rusmedel och fysisk inaktivitet m.m.), rikta åtgärder för att främja bland annat hobbyverksamhet, motion och andra hälsosamma levnadsvanor särskilt till utmanande områden. Även främjandet av delaktighet och säkerhet ansågs vara särskilt viktigt i segregerade områden.
- Enligt intervjuerna står motverkandet av segregation också i centrum för HYTE-verksamheten, och i intervjuerna konstaterades bland annat att
 - o Frågan ännu inte har tagits på tillräckligt stort allvar,
 - o det centrala är finska språket, integration, skolväg,
 - o det är den samhälls viktigaste frågan för staden sedan 1990-talet och
 - o vi vill undvika uppkomsten av ett segregerat samhälle.

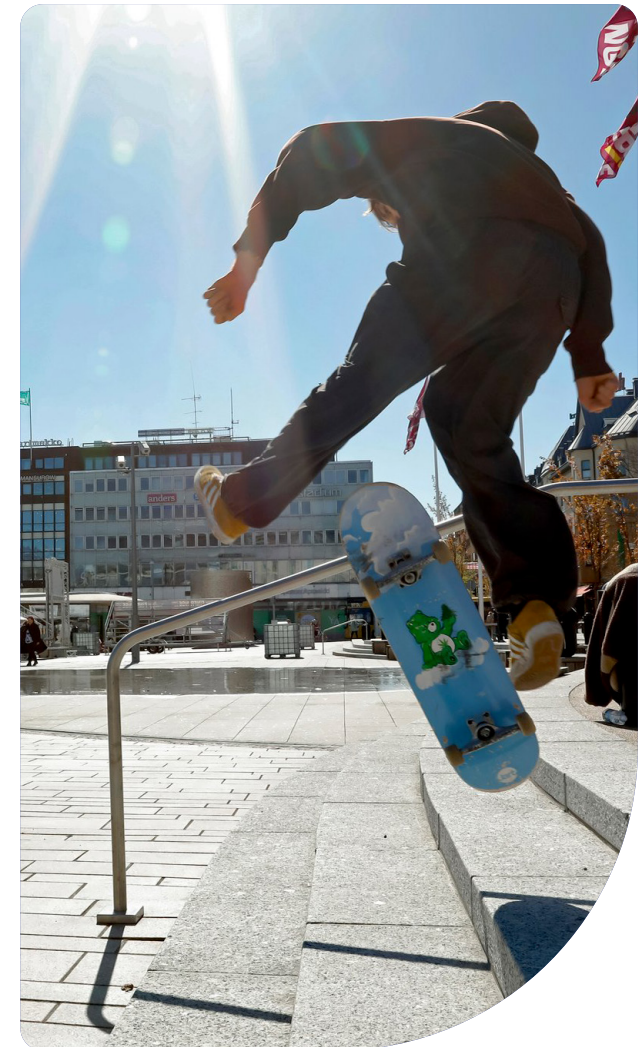
Målbilden för att motverka segregation är ambitiös. För att bedöma hur den uppnås krävs uppföljning under flera år och en områdesspecifik lägesbild.

3.4.6 Stödet för hobbyverksamhet och fysisk aktivitet får en boost

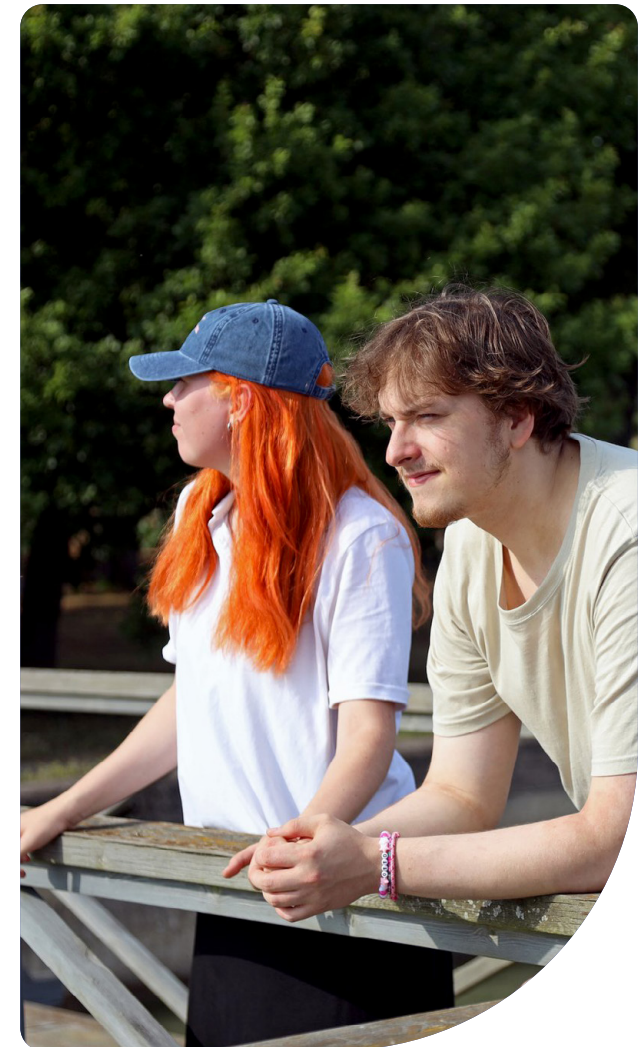
- Boostii modellen och utvecklingen av skolornas och daghemmens gårdar ökar jämlikheten inom hobbyverksamheten.
- Deltagandet har ökat, men det finns fortfarande regionala skillnader och skillnader kopplade till språklig bakgrund när det gäller hobbyverksamhetens tillgänglighet.
- **Med stöd av Boostii-modellen började cirka 1 500 nya personer utöva idrott i idrottsföreningar i Åbo 2025.**

Staden har gjort betydande framsteg med att utvidga hobbyverksamheten, men i synnerhet när det gäller barn med invandrabakgrund finns det behov av starkare riktade åtgärder.

3.4.7 Kunskapsunderlagets och indikatorernas tillräcklighet – kräver arbete

- Åbo använder omfattande Power BI indikatorer, men Varha har ännu inte haft tillgång till samma interna regionala uppgifter som staden.
- Ett gemensamt kunskapsunderlag och en gemensam informationsvy har ännu inte byggts upp, men behovet har identifierats i intervjuerna.
- Enligt intervjuerna var dataöverföringen och användarrättigheterna till elev- och studerandeuppgifter en utmaning till en början, men situationen har förbättrats. Nationella anvisningar för överföring av information har saknats, vilket har sysselsatt onödigt många aktörer på lokal nivå.
- Sådant som sades i intervjuerna: "Åbo är inte en siffra".
 - o Skillnaderna mellan stadens områden syns inte i planerna; till exempel andelen invandrare.
- Enligt intervjuerna **kan Åbo inte behandlas som en homogen enhet inom Varha**. Fattigdom i barnfamiljer är en fråga som är specifik för Åbo.
- Enligt intervjuerna behandlas Åbo inom Varha ofta som en kommun bland andra kommuner, trots att många av Åbos stadsdelar till invånarantalet motsvarar en hel kommun i Egentliga Finland.
- Kunskapsunderlaget i Varha möjliggör inte en separat granskning av Åbo stadsdelar i tillräcklig utsträckning.
- Det finns ett behov av att förbättra tillgången till regional information och förhandlings-samarbetet, så att resurser och åtgärder kan riktas mer effektivt.

Det kunskapsunderlag som behövs beror på de delområden för samarbete som valts i områdena: exempel på temahelheter

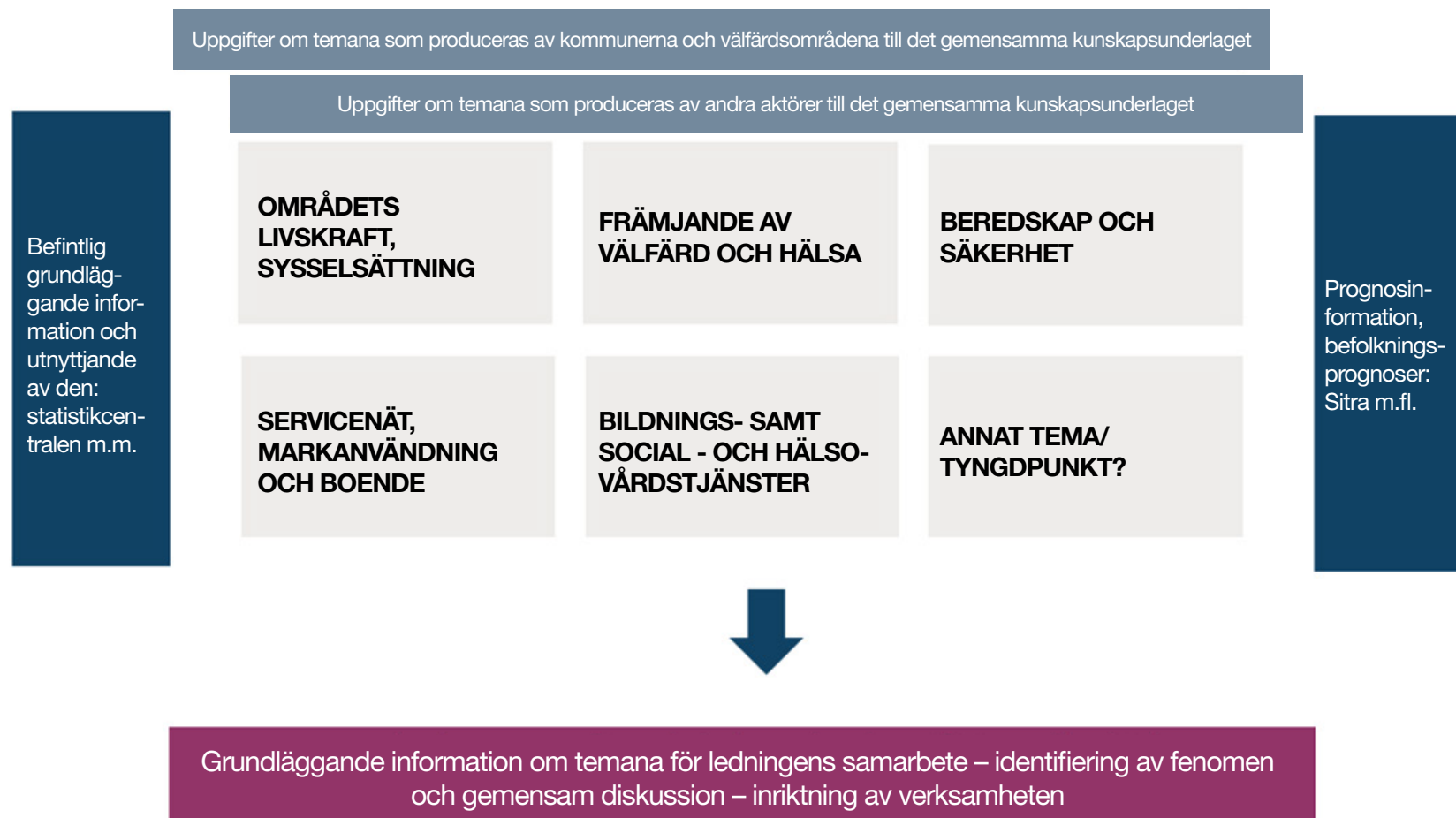

Bild 10. Det gemensamma kunskapsunderlag som behövs mellan kommunerna och välfärdsområdena. (Strategiskt samarbete mellan kommuner och välfärdsområden, Kommunförbundet och Hyvil 12.11.2025).

- Åbos styrka, det breda kunskapsunderlaget om välfärd, bygger på enkäten Hälsa i skolan, Hälsosamma Finland -uppgifter, regional mätning av levnadsår, hobbyenkäter, kvalitetsenkäter och FUNA-/JUNIOR-FUNA-blanketter. Styrningen av verksamheten byggs på dessa indikatorer.
- Flaskhalsen är att **Varha och Åbo inte har någon gemensam portal, vilket försämrar uppgifternas jämförbarhet och ett effektivt utnyttjande av informationen.** Oklarheter i lagstiftningen och tekniska kompatibilitetsproblem försvårar informationsutbytet mellan Varha och kommunerna.
- I fortsättningen skulle det vara viktigt att utveckla indikatorer som lämpar sig för uppföljning av det förebyggande arbetets effektivitet i HYTE-arbetet för barn och unga. För att resultaten av det förebyggande arbetet inte ska förbli osynliga behövs en systematisk bedömning av HYTE-metodernas effektivitet och kostnadseffektivitet.
- Man kan också undersöka hur Åbo tillsammans med Varha bättre än tidigare kunde mäta effekterna av HYTE-åtgärderna och avsluta sådana satsningar som inte ger någon nytta.

Bristerna i den kunskapsbaserade ledningen minskar möjligheterna att rikta verksamheterna på bästa sätt och att fatta beslut, försvagar bedömningen av den övergripande effektiviteten och försämrar möjligheterna till gemensamma beslut.

Potentialen i den kunskapsbaserade ledningen kan realiseras fullt ut först när det inrättas en gemensam informationsplattform eller informationsportal och en enhetlig uppsättning indikatorer som används i alla skeden av beslutsfattandet.

3.5 Enhetliga och motiverade mål – utmaningar i verkställandet

Åbo stads servicehelhet för barn och unga är omfattande (~4700 anställda) och omfattar småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, andra stadiet, ungdomsarbete och fritt bildningsarbete. Reformen av områdesmodellen, där staden delas in i fyra stora områden, gör det möjligt att rikta och följa upp resurser lokalt.

Centrala orosmoment

- Skolfrånvaro och avbruten skolgång, risker för utslagning.
- Flickors ångest, särskilt i högstadiet. Läget inom den psykiska hälsan har ännu inte helt återhämtat sig efter pandemin.
- Ökade skillnader i levnadsvanor i olika områden samt ökade upplevelser av mobbning och trakasserier särskilt bland barn och unga med invandrarbakgrund.

- Flerspråkighet och ökad segregation syns i skolornas vardag. Stödet för integration är kritiskt.
- Stöd för föräldraskapet: rådgivningen och skolorna erbjuder betydande möjligheter till effektivitet.
- Det är svårt att investera i förebyggande arbete i en situation där korrigerande behov belastar både Åbos och Varhas verksamhet. **Revisionsnämnden påminner om att om det förebyggande arbetet inte stärks nu kommer kostnaderna och problemen i framtiden att kumuleras bli allt svårare.**

Fungerande praxis

- Boostii: uppmuntran till hobbyverksamhet och förnyelse av skolgårdarna
- Ungdomsarbete i skolor:
 - o Målet är att stärka skolgemenskapen, stödja elevernas välbefinnande och öka trivseln i skolan. Arbetsformen har etablerat sin plats som en del av helheten för barns och ungas välfärd i Åbo. Generellt sett har man varit mycket nöjd med verksamheten.
- År 2025 stärkte Åbo ungdomsarbetet i skolorna genom att anställa sex nya arbetstagare vid sidan av de två tidigare skolungdomsarbetarna och en uppsökande ungdomsarbetare.
Mer information: [Ungdomsarbete i skolorna | Turku.fi](#)

Välfärdsområdets och stadens gemensamma uppgift

- Åbo och Varha måste gå hand i hand – om endera partens HYTE-åtgärder börjar halta drabbas båda, både i fråga om verksamhetens resultat och ekonomiskt.
- Kommunerna och Varhas HYTE-mål ska ligga i linje med varandra.
- En möjlighet att utveckla Varhas samarbete gentemot kommunerna kunde vara att Varha regelbundet, till exempel årligen, rapporterar till kommunernas politiska beslutsfattare om hur de gemensamma HYTE-målen har uppnåtts.
- **Främjandet av hälsa och välfärd är en gemensam uppgift där framgången i fortsättningen i allt högre grad bedöms tillsammans.**
- Det är skäl att göra allt för att tjäna barns och ungas välbefinnande – detta utgör grunden för hela stadens framtid, vilket också konstateras i Åbo borgmästarprogram.

4.

Genomförandet av programmet för biologisk mångfald (LUMO) i Åbo

1. Utgångspunkter och föremål för utvärderingen

Revisionsnämnden har som en del av sitt utvärderingsuppdrag för 2025 utvärderat hur Åbo stad ställer upp, genomför och rapporterar mål som gäller stadens naturvärden och biologiska mångfald. Utvärderingen har riktats särskilt till programmet för biologisk mångfald (LUMO) som godkänts av stadsfullmäktige.

[Programmet för biologisk mångfald \(LUMO\) | Turku.fi](#)

2. Naturmål i stadens strategiska styrning

I Åbo stad har naturvärdena och den biologiska mångfalden en stark ställning i den strategiska styrningen. I stadsstrategin för 2022 fanns en separat tyngdpunkt ”Naturstaden Åbo”. Den biologiska mångfalden syntes i huvudsak som en del av klimat- och miljötemana, inte som en egen genomgående effektivitetsfråga. Tyngdpunkten i strategin låg på att stävja klimatförändringen.

I den stadsstrategi som fullmäktige godkände 2026 har naturperspektivet stärkts både innehållsmässigt och strukturellt. Naturvärdena och den biologiska mångfalden har samlats i den strategiska tyngdpunkten ”**Föregångarskap i naturfrågor**”, där bland annat följande mål ställs upp:

- **Naturpositivitet:** Åbo agerar i första hand genom att undvika naturskador, i andra hand genom att lindra dem och genom att kompensera oundvikliga skador.
- **Stärkande av områdets biologiska mångfald och ekosystem** (strategiskt mål för påverkan).
- **Tryggande av grönområden, ekologiska förbindelser och närnatur** som en del av stadsstrukturen.
- **Samordning av tillväxt och biologisk mångfald:** förtätning eftersträvas inte på bekostnad av grönska.
- Att föra naturen nära invånarna enligt **3-30-300-principen** (träd, grönområden, närnatur).

Strategin drar upp riktlinjer för att målen för naturen och mångfalden ska omsättas i praktiken särskilt genom följande dokument och program:

- **Programmet för biologisk mångfald (LUMO):** ett centralt genomförandeverktyg. Programmet uppdateras för följande period (2030–2038).
- **Färdplanen för ett naturpositivt Åbo:** bereds för att konkretisera det strategiska målet om naturpositivitet.
- **Klimatplanen och färdplanen för cirkulär ekonomi:** natur och klimat kopplas samman.
- Stadsplanering, planläggning och byggande styrs så att **naturvärdena beaktas systematiskt**.

[Åbos tillväxtberättelse mot 2040-talet | Turku.fi](#)

I sina strategiska dokument har Åbo stad ställt upp som mål en kontrollerad tillväxt, där förtätningen av stadsstrukturen inte leder till att grönområdena minskar. I stadsstrategin betonas att en trivsamt och hållbar stad förutsätter att grönområden och trädbestånd bevaras som en del av var och ens vardag, samt att närlinje är tillgänglig på gångavstånd.

I de dokument som styr planläggningen samt i budgeten, anges att man vid byggandet av nya områden **strävar efter att bevara den befintliga stadsgrönskan** och även öka antalet grönområden som en del av en hållbar och attraktiv stadsmiljö. Grönområdena ses som en del av boendekvaliteten, stadsbilden och trivselt i områdena.

Som verktyg för den praktiska planeringen håller staden på att ta i bruk den så kallade **3–30–300 principen**, med vilken man strävar efter att säkerställa trädens synlighet, en tillräcklig krontäckning och grönområdenas tillgänglighet, särskilt i nya bostadsområden.

I den projektspecifika planeringen granskas grönområden och stadsträd som en del av helhetslösningen. Till exempel i infrastrukturprojekt är utgångspunkten att lösa markanvändningen i första hand utan att avlägsna trädbestånd, och avlägsnande av träd kräver motiveringar samt ersättande åtgärder. I projektplaneringen följs kvantitativa förändringar i grönområdena och trädbeståndet upp utifrån geodatamaterial.

I **borgmästarprogrammet (2025–2029)** som godkändes 2025, har målen för naturvärden och biologisk mångfald huvudsakligen sammanställts i helheten ”**Den ambitiösa klimat- och naturstaden Åbo**” samt delvis i riktlinjerna för markanvändning och stadsstruktur. I programmet ställs följande konkreta åtgärds- mål upp för den biologiska mångfalden:

- **Stadens program för biologisk mångfald (LUMO) genomförs 2023–2029** och tillräckliga resurser tryggas för genomförandet av programmet.
- **Minst ett nytt naturskyddsområde inrättas** under fullmäktigeperioden som en del av genomförandet av LUMO-programmet.
- **Beredningen av nästa LUMO-program för åren 2030–2038 inleds** och programmet kopplas i större utsträckning än tidigare till all stadens verksamhet.

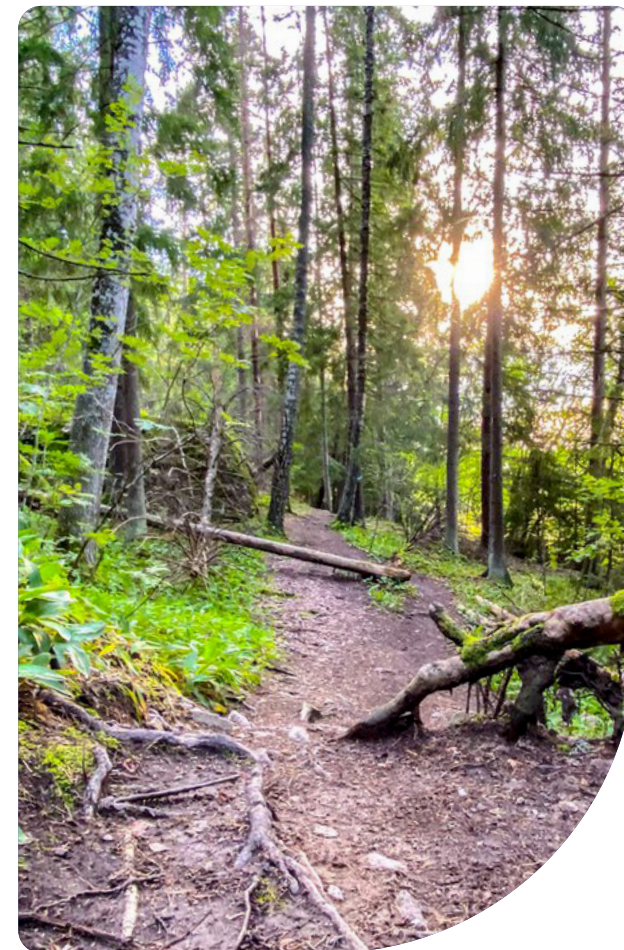
[Borgmästarprogrammet 2025–2029 | Turku.fi](#)

Finlands tio största städer har den 11 september 2024 utarbetat **en gemensam natur-resolution**. Syftet med resolutionen är att visa städernas engagemang för att stoppa förlusten av natur och stärka den biologiska mångfalden. De överenskomna mål och åtgärder som hänför sig till resolutionen har uppdaterats den 5 september 2025 för att påskynda naturåtgärderna. Ett av målen är bland annat att, utöver att trygga närnaturen, beakta naturpåverkan i markanvändningen och planeringen av den.

[Resolution om naturskydd av stadsdirektörer och borgmästare 2025 | Esbo stad](#)

Stadens strategiska betydelse för naturmålen har stärkts under de senaste åren och målen har blivit en synligare del av stadens långsiktiga utveckling i högre grad än tidigare. Målen för att bevara och utöka grönområdena har antecknats i de centrala strategi och budgetdokumenten, och man har strävat efter att förankra dem i planläggningen och planeringen av enskilda projekt.

Utifrån utvärderingen bygger beaktandet av grönområdena dock i huvudsak på **mål och principer**, vars förverkligande systematiskt följs upp och utvärderas på planläggningsnivå och på stadsnivå. I synnerhet effekterna av nya metoder, såsom 3-30-300 principen, på helheten av stadsgrönska har tills vidare inte rapporterats på ett heltäckande sätt.

3. LUMO programmet som verktyg för genomförandet av naturmålen

LUMO programmet utgör den strukturella kärnan i stadens arbete för biologisk mångfald. Programmet innehåller **sex teman och sammanlagt 21 åtgärder** som bland annat riktar sig till:

- fler skyddsområden
- naturvård och restaurering (klippängar, ädel-lövskogar, strömmande vatten)
- att aktivt öka mångfalden (nya ängar, mångfaldsparker)
- Förbättring av levnadsförhållandena för värdefulla arter
- naturutredningar
- verksamhetsmodeller och organisering

Genomförandet av LUMO programmet har varit omfattande och mångsidigt år 2025, och inom flera delområden har framstegen legat på en god nivå i förhållande till målen. Åtgärderna har riktats särskilt till hotade naturtyper, artskydd och beaktande av den biologiska mångfalden i stadsmiljön. Programmet är konkret till sin karaktär och följs upp för varje åtgärd.

Programmet har inte förblivit en strategisk riktlinje, utan det har också styrt den praktiska verksamheten.

I rapporteringarna lyfts det också fram att genomförandet av programmet förutsätter betydande och långsiktiga resurser. En central utmaning är särskilt huruvida de resurser som reserverats för planering, uppföljning och sektorsövergripande samordning är tillräckliga.

Genomförande av målen i LUMO-programmet enligt tema

A. Inrättande av naturskyddsområden

- Målet för LUMO-programmet är att öka antalet strikt skyddade skyddsområden i riktning mot målen i biodiversitetsstrategin. Målet uppnås genom att ett program för naturskyddsområden bereds. Programmet är avsett att bli färdigt för beslutsfattande i slutet av 2026. Målet med programmet för naturskyddsområden är bland annat att göra naturskyddet till en naturlig del av planeringen av markanvändningen.

Uppskattning: Beredningen framskrider.

B. Vård och restaurering av naturtyper

- **Klippängar (akut hotad naturtyp):**
År 2025 omfattades redan 35 objekt (cirka 11,5 ha) av vård, vilket tyder på goda framsteg mot målet för 2029 (20 ha). Talkoverksamheten har varit aktiv och engagerande.
- **Ädellövskogar och hassellundar (sårbara naturtyper):**
År 2025 var mycket aktivt: 35 objekt (31 ha) vårdades och kartläggningarna utvidgades betydligt. Framstegen motsvarar väl programmets mål.
- **Det skogsekologiska nätverket:**
Planteringsmålet (7 000 träd/år) uppnåddes inte år 2025 eftersom resurserna riktades till vård av ädellövskogar. Detta innebär en fördröjning i nätverkets mål.

Uppskattning: Vårdarbetet vid objekten är effektivt, men ett stärkande av det skogsekologiska nätverket på lång sikt förutsätter i fortsättningen tydligare årliga framsteg.

C. Vattendrag och restaurering av strömmande vatten

- **Kungsbäcken och biflöden:**
År 2025 genomfördes flera restaureringar av livsmiljöer och ekologiska uppföljningar. Att öringbeståndet i Piipanoja har kunnat bekräftas är ett betydande resultat.
- **Skötselplan för Jahndiket:**
Skötselplanen färdigställdes enligt den målsatta tidtabellen 2025.
- **Restaureringsplan för Hallisforsen:**
Planeringen inleddes, men genomförandet är osäkert i brist på finansiering..

Uppskattning: I vattendragsprojekten framskrider planeringen och det partiella genomförandet, men finansieringen av genomförandefaserna utgör en tydlig risk för uppnåendet av målen.

D. Bekämpning av främmande arter

- **Jättebalsamin och blomsterlupin:**
Bekämpningsarealen för blomsterlupin ökade år 2025 mer än det årliga målet för ökning. Detta stöder det långsiktiga målet om heltäckande bekämpning i centrala områden. För jättebalsamins del uppnåddes inte målet för ökning.
- Staden ökade invånarnas möjlighet att delta i bekämpningen av främmande arter genom att ta i bruk det s.k. Crowdsorsa-spelet, där små arvoden betalades för bekämpning av främmande arter på stadens marker för bevisligen utfört bekämpningsarbete. Crowdsorsa nämns inte som en åtgärd i LUMO-programmet, utan har tagits i bruk separat.

Uppskattning: Bekämpningen av främmande arter framskrider.

E. Kartläggningar och kunskapsunderlag

- **Naturtypsutredning (markområden):**
Kartläggningar har gjorts i stor omfattning (sammanlagt 2 895 hektar) men den nuvarande takten räcker inte till för att kartlägga hela staden före 2029.
- **Utredning av undervattensnaturtyper (PEMMA-undervattensområden av lokal och ekologisk betydelse):**
Fältarbetet har genomförts i ett omfattande myndighetssamarbete och de fortsatta åtgärderna framskrider som planerat.

Uppskattning: Kunskapsunderlaget stärks, men inventeringstakten för markområden är kritisk med tanke på programmålen.

Sammanfattande observation:

Genomförandet av LUMO programmet har år 2025 i huvudsak varit förenligt med målen och gett konkreta naturfördelar, särskilt när det gäller vårdade naturtyper, bekämpning av främmande arter och restaurering av vattendrag. En del av programmets kvantitativa och tidsmässiga mål – särskilt kartläggningarna av naturtyper och utvidgningen av det skogsekologiska nätverket – förutsätter dock i fortsättningen starkare resursfördelning och uppföljning av genomförandet. Talko, Lumo-kaffe och invånarmöten har varit till stöd för kännedomen om programmet och för att öka delaktigheten.

4. Naturmål i bokslutet 2025

I bokslutet förekommer naturvärdena och den biologiska mångfalden inte som enskilda fristående mål, utan de har kopplats till **de långsiktiga målen i stadsstrategin och borgmästarprogrammet**.

I bokslutet för 2025 syns naturmålen som verksamhetsmål i servicehelheten för stadsmiljön. Främjandet av naturvärdena och den biologiska mångfalden behandlas som en del av rapporteringen om miljöfaktorer, där konkreta åtgärder beskrivs (t.ex. antalet naturvårdsobjekt, restaurering av strömmande vatten och hur bekämpningen av främmande arter framskrider).

Utifrån rapporteringen är helhetsbedömningen av **hur naturens tillstånd eller mångfalden i stadens område har utvecklats** bristfällig. I rapporteringen presenteras inga samlade uppföljningsindikatorer eller någon tydlig bedömning av målens effektivitet i förhållande till de uppställda strategiska målen.

I bokslutet för 2025:

- Presenteras inte samlade nyckeltal eller indikatorer för naturmålen
- bedöms förändringen i naturens tillstånd inte systematiskt (till exempel om mångfalden förbättras eller försämras)
- betonas inte genomslaget: rapporteringen är i huvudsak åtgärds- och aktivitetsorienterad

Avsikten är att främja frågan med hjälp av indikatorer som fastställs i samband med arbetet med färdplanen för naturen.

5. Observationer om genomförandet av naturmålen

Revisionsnämndens centrala observationer är följande:

- LUMO programmet har stärkt planmässigheten och styrt det konkreta arbetet i terrängen.
- Genomförandet av naturmålen är dock starkt åtgärds- och projektbaserat.

- Den sektorsövergripande samordningen, den långsiktiga resursfördelningen samt den systematiska uppföljningen av naturmålen effekter håller fortfarande på att utvecklas.
- Beaktandet av grönområden bygger i huvudsak på **mål och principer**, vars systematiska uppföljning och utvärdering på planläggningsnivå och stadsnivå fortfarande håller på att utvecklas. I synnerhet effekterna av nya metoder, såsom 3-30-300 principen, på helheten av stadsgrönska har tills vidare inte rapporterats på ett heltäckande sätt.

I bokslutsrapporteringen betonas arbetet, men det saknas en helhetsbild på fullmäktigenivå av hur naturmålen har uppnåtts och huruvida de varit effektiva.

6. Slutsatser

Enligt revisionsnämndens bedömning har Åbo stad tagit betydande steg för att systematiskt främja naturmålen. LUMO-programmet har lyckats strukturera och konkretisera arbetet för biologisk mångfald. LUMO programmet fungerar som ett centralt genomförandeverktyg och genom programmet har staden främjat den biologiska mångfalden på ett konkret sätt.

Som helhet befinner sig genomförandet av naturmålen dock fortfarande i ett övergångsskede: man går från strategisk vilja till praktiskt arbete, men bedömningen av effektivitet och resultat är ännu inte på tillräcklig nivå. Följande utvecklingsfas förutsätter en övergång från **rapportering av åtgärderna till bedömning av effektiviteten**. Som stöd för beslutsfattandet på fullmäktigenivå behövs en tydligare helhetsbild av hur naturens tillstånd i sin helhet utvecklas i Åbo i förhållande till de uppställda målen.

Staden ska se till att naturvärde och biologisk mångfald beaktas konsekvent i de centrala beslutsprocesserna, särskilt inom planläggning, markanvändning och stadsutveckling, i enlighet med riktlinjerna i strategin.

5.

**Uppföljning av utvärderingen
av högstadiet inom den
grundläggande utbildningen
och yrkesutbildningen**

Uppföljning av utvärderingen av högstadiet inom den grundläggande utbildningen och yrkesutbildningen

I utvärderingsberättelsen 2024 (Åbo stads revisionsnämnd 22.5.2025) utvärderades bland annat högstadiet och yrkesutbildningen inom den grundläggande utbildningen. Revisionsnämnden har gjort en uppföljning i anslutning till detta.

Den ursprungliga utvärderingen:

[Åbo stad - Utvärderingsberättelse 2024](#)

Utvärdering av den grundläggande undervisningen, högstadiet och yrkesutbildningen: sidorna 87–106

Uppföljning av utvärderingen våren 2026

Grundläggande utbildning

1. Andelen elever i grundskoleåldern (7–15 år) med ett främmande språk som modersmål har ökat i Åbo på samma sätt som i de övriga sex största städerna.

Utvärderingsberättelsen 2024:

Skillnaderna mellan skolorna i Åbo kan vara mycket stora: i en skola kan andelen elever med ett främmande språk som modersmål utgöra ett par procent, i en annan skola till och med klart över 40 %.

- ▶ Hur ser situationen och utvecklingsutsikterna ut för närvarande?
- ▶ Hur har man kunnat svara på utmaningarna med differentiering mellan grundskolorna i olika områden?

Serviceområdet för grundläggande utbildning:

”Inom tjänsterna för barn och unga övergick man från och med den 1 januari 2026 till en områdesmodell med fyra områden, där tre serviceområden ingår i områdesarbetet: den grundläggande utbildningen, småbarnspedagogiken och ungdomsarbetet. När områdena bildades beaktades bland annat antalet flerspråkiga familjer. Det kan dock konstateras att 50 % av eleverna i skolorna i den östra delen talar något annat språk än finska eller svenska som hemspråk.

I Åbo har andelen flerspråkiga elever i grundskolan fortsatt öka och cirka 30 procent av eleverna i första klass har ett annat språk än finska eller svenska som modersmål.

Ett särdrag för Åbo är unga som har kommit till Finland i ett sent skede av grundskolan och vars tidigare skolgång kan vara splittrad.

Åbo stad har fäst särskild uppmärksamhet vid att stödja dessa ungas skolväg genom att tilldela resurser för en elevhandledare för förberedande undervisning. För vårdnadshavare har man utarbetat Guide för skolvardagen¹¹, som i integrationsskedet ger grundläggande information om skolans vardag och praxis i skolan.

Stadens egen finansiering för positiv särbehandling, som är avsedd att förebygga differentiering, har läsåret 2025–2026 riktats till skolorna. Fördelningsgrunderna har varit:

- andelen arbetslösa bland elevernas föräldrar,
- andelen elever med ett främmande språk som modersmål i skolan,
- andelen föräldrar till eleverna som avlagt högre högskoleexamen och
- andelen elever i skolan som bor i hushåll som hör till den femtedel som har lägst inkomster.

11 skolor får finansiering.

¹¹ [Vårdnadshavarens guide för skolvardagen | Turku.fi](https://www.turku.fi/vardnadshavarens-guide-for-skolvardagen)

Inom den grundläggande utbildningen kommer kriterierna för elevantagning och servicenätet för den grundläggande utbildningen att utvecklas under 2027 så att de stöder en minskning av differentieringen mellan områdena.”

2. Satsningar görs på att utveckla läskunnigheten. Utvärderingsberättelsen 2024:

Enligt intervjuerna finns det bevis på att elevernas läsfärdigheter har försämrats. Detta kan till exempel leda till att människor inte får arbete eller inte förstår information om sig själva. Därför har man starkt börjat betona läskunnighetens betydelse.

I Åbo har man berett en läskunnighetsstrategi som färdigställdes i slutet av 2024 – den omfattar åtgärdsprogrammen.

- ▶ Hur har satsningarna på att utveckla läskunnigheten inom den grundläggande utbildningen i Åbo och läskunnighetsstrategin genomförts? Vilka goda resultat och å andra sidan utvecklingsbehov har konstaterats?

Serviceområdet för grundläggande utbildning:

”Åbo stad har satsat på att stärka läskunnigheten på många olika sätt. Därmed kan det konstateras att **de åtgärder som härletts ur läskunnighetsstrategin har förankrats i skolornas vardag.** Den undervisning som eleverna får i finska språket har utökats med en årsvekotimme i årskurserna 1 och 3. Under dessa lektioner stärks särskilt utvecklingen av en flytande läsförmåga.

Integrerad förberedande undervisning togs i bruk för alla elever som började i årskurs 1 och som nyligen hade flyttat till Finland. De inledde skolgången i vanliga grupper inom den allmänna undervisningen i augusti 2025. Skolan fick tilläggsresurser för att ordna undervisningen i dessa klasser. Resursen kunde riktas till samundervisning eller delade timmar.

I skolorna inom den grundläggande utbildningen pågår för närvarande en pilot med Utbildningsstyrelsens verktyg En läsande skola, med hjälp av vilket skolorna ställer upp mål för sitt läskunnighetsarbete och utarbetar en

plan för att nå målen. I skolorna finns också ett separat läskunnighetsteam.

Åbo deltar i ett nationellt nätverk för utveckling av läskunnigheten. Nätverket koordineras av Utbildningsstyrelsen. En läskunnighetskoordinator inleder sitt arbete inom tjänsterna för barn och unga den 1 augusti 2026.”

3. Frånvaro och frånvaromodellen

Utvärderingsberättelsen 2024:

Högstadiееleverna i Åbo har dålig anknytning till skolan: frånvaro förekommer i stor utsträckning.

- ▶ Hur har man med den frånvaromodell som utvecklats kunnat påverka situationen?

Serviceområdet för grundläggande utbildning:

”Frånvaron bland elever i lågstadiet har minskat genom systematisk uppföljning och verksamheten Från hem till skola. **Bland högstadiееlever har antalet elever som inte går i skola ökat avsevärt, vilket är oroväckande.**

Man strävar efter att lösa frånvaro från skola i samarbete med välfärdsområdets multiprofessionella arbetsgrupp. Tills vidare är resultaten svaga när det gäller högstadiееlever. Under detta läsår hanteras detta genom att intensifiera samarbetet mellan hem och skola samt genom att stödja föräldraskapet. I skolans verksamhet har bemötande och närvarande vuxna lyfts fram som ett centralt tema.

Skolungdomsarbetare finns i åtta skolor, varav tre är lågstadieskolor. Skolungdomsarbetaren är en länk i gränsområdet mellan den ungas skola och fritid och stärker genom sitt arbete elevernas välbefinnande, gemenskap och delaktighet.”

4. Utvärderingsberättelsen 2024:

Enligt servicehelheten Barn och unga är 25,9 % av lågstadiееleverna för närvarande i klasser med över 23 elever och 19,7 % av högstadiееleverna i klasser med över 25 elever – det är skäl att utreda de verkliga behoven av undervisningsresurser och stöd.

Enligt den senaste statistikföringsdagen omfattades nästan 15 % av eleverna i Åbo av intensifierat stöd och 15 % av särskilt stöd. Med andra ord, 30 % av alla skolelever får något stöd för sitt lärande.

- ▶ Hur ser situationen ut i fråga om dessa statistiska siffror under läsåret 2025–2026, med beaktande av den strukturella reformen av stöd inom den grundläggande

utbildningen? Finns det yrkesutbildad elev- och studerandevårdspersonal i enlighet med dimensioneringen?

Serviceområdet för grundläggande utbildning:

”I och med reformen av stödet rapporteras inte längre antalet elever som behöver stöd på samma sätt som tidigare. Under läsåret 2025–2026 får eleven gruppsspecifikt stöd eller elevspecifikt stöd. Av dessa rapporteras antalet elever som får gruppsspecifikt stöd inte längre per elev, utan enligt riktade stödåtgärder. För det gångna läsårets del kan det konstateras att **antalet elever som får elevspecifikt stöd motsvarar det antal elever som tidigare fick särskilt stöd.** Dessa elever studerar helt eller delvis i specialklasser.

Välfärdsområdet ansvarar för resursfördelningen av personalen inom studerandevården. Som en allmän observation kan man konstatera att välfärdsområdet kan resursfördela de lagstadgade tjänsterna läsårsvis, med undantag för skolpsykologerna. Personalen inom

studerandevården varierar något, vilket har utmanat samarbetet med skolans personal. **Den största utmaningen är dock utrymmesbrist, eftersom staden inte har kunnat erbjuda nödvändiga arbetsutrymmen vid varje verksamhetsställe för kurator, psykolog och hälsovårdare/läkare.** Detta är särskilt utmanande för skolor som finns i tillfälliga lokaler. För närvarande finns 20 % av grundskolorna i Åbo i tillfälliga lokaler.

Varje år för staden en behovsbaserad diskussion med de närmaste cheferna som ansvarar för studerandevården i Varha. Genom denna gemensamma planering har man strävat efter att rikta resurser mellan skolorna och öka flexibiliteten när behovet kräver det.”

5. Utvärderingsberättelsen 2024:

Mobbningsförebyggande arbete borde vara en del av stadens säkerhetstänkande så att en person eller grupp som stöder skolorna i förebyggande av mobbning ansvarar för detta arbete på stadsnivå.

► Hur ser situationen ut just nu?

Serviceområdet för grundläggande utbildning:

”Inom tjänsterna för barn och unga har en välfärdsplan utarbetats. Den kompletteras av den grundläggande utbildningens egen välfärdsplan, ett program mot mobbning, fostrande samtal och disciplinära åtgärder, skolornas gemensamma ordningsregler samt säkerhetsanvisningar och säkerhetskort. **Förebyggande och bekämpning av mobbning ses i hög grad som del av en trygg skoldag och en mer omfattande säkerhetskultur.**

Stadens direktör för säkerhet och riskhantering har ett team där ett separat säkerhetsteam ingår. I detta team arbetar en representant för tjänsterna för barn och unga. En av teamets uppgifter är att stöda skolorna i störnings- och krissituationer. Allvarliga situationer i anslutning till mobbning, diskriminering, trakasserier och våld sköts alltid i den grundläggande utbildningen tillsammans med säkerhetsteamet, som även omfattar en poliskoordinator.”

6. Utvärderingsberättelsen 2024:

Nästan 20 %, dvs. knappt 3 000 elever, går i skola i tillfälliga lokaler.

► Hur ser situationen ut just nu??

Serviceområdet för grundläggande utbildning:

”**Åbo stad har en så kallad reparationsskuld i fråga om skolorna inom den grundläggande utbildningen. Att få byggnaderna i skick är ett projekt som sträcker sig över ett årtionde.** Staden har skaffat utmärkta tillfälliga lokaler i Kårsämäki, dit skolan kan flytta i väntan på att den nya skolan ska bli klar.

Nya skolbyggnader byggs eller saneras årligen. Nästa nya skola byggs hösten 2026 i Jäkärä och 2029 i Runosbacken och Slottsstaden.

Av eleverna i grundskoleåldern studerar 20 % fortfarande i tillfälliga lokaler.”

Övergångsskedet vid grundläggande utbildning / yrkesutbildning

7. Utvärderingsberättelsen 2024:

Enligt intervjuerna stöder inte färdigheterna hos barn i högstadieåldern på en allmän nivå till alla delar (matematik, modersmål och S2 delområdet) övergången till yrkesutbildning.

Enligt intervjuerna är det tillräckligt för yrkesutbildning när en ung person som utexaminerats från grundskolan kan läsa, skriva, räkna och agera socialt och bete sig. Man behöver inte kunna något annat. Inom yrkesutbildningen tar man nog hand om fortsättningen så att man därefter kan övergå till arbetslivet eller ännu till fortsatta studier.

► Kommentarer om situationen och möjliga lösningar?

Serviceområdet för grundläggande utbildning:

”Utvecklingen av elevens kunskaper följs upp med olika utvärderingar på kommunnivå i matematik och läskunnighet. Lärarna får tillgång till **digitala material för stöd för lärandet med vilka de stöder de inlärningsbrister som observerats hos eleverna.**

Den 1 augusti 2026 träder tilläggsundervisning inom den förberedande undervisningen i kraft, vilket stärker de grundläggande färdigheterna hos elever som nyligen flyttat till Finland.

Samarbetet mellan den grundläggande utbildningen och andra stadiet har utvecklats särskilt med tanke på samarbetet i övergångsskedet. **Genom gemensam dialog och enhetliga processer strävar man efter att skapa en enhetlig skolväg för unga i Åbo, där varje ung person kan nå sin potential.”**

Revisionsnämnden har identifierat många av de utmaningar som högstadiet inom den grundläggande utbildningen kämpar med, bland annat på grund av det ökande antalet flerspråkiga elever och att vissa skolor prioriteras, lärandet av grundläggande färdigheter, anknytningen till skolan, psykiska problem och våld, behovet av stöd för lärandet och skolornas lokaler.

Man har gjort mycket för att söka lösningar i den nya organisationen genom samverkande ledning och en regional modell. Revisionsnämnden följer med intresse med hur man tar kontroll över utmaningarna i framtiden.

Yrkesutbildningen

8. I fråga om yrkesutbildningen rapporterade Utvärderingsberättelsen 2024 följande:

Hos ett växande antal studerande är skolskicket på en oroväckande nivå. Därför behövs specialtjänster inom hälso- och sjukvården för att stödja de studerande.

Med tanke på stadsstrukturen, stadens storlek och den kulturella mångfalden har Åbo också ganska få negativt avbrott¹². År 2024 uppgick negativt avbrott vid TAI 6 %, dvs. 592 personer.

År 2023 är 80,6 % av dem som utexaminerats från Åbo yrkesinstitut (TAI) i arbetslivet eller deltar i fortsatta studier ett år senare, huvudsakligen i Åboregionen. Dessutom var graden av hållkraft hög: 91,2 % av dem som utexaminerades 2019–2023 bodde fortfarande i Egentliga Finland i slutet av 2023.

- ▶ Hur ser situationen ut med tanke på dessa frågor just nu, vilka förändringar har observerats?

Serviceområdet för yrkesutbildning: ”Skolskicket är fortfarande på samma nivå som för ett år sedan och polariseringen bland de studerande fortsätter.

För majoriteten av de studerande går det bra: de är nöjda med sina studier och sina liv. Men för dem som har utmaningar ser utmaningarna mycket olika ut och hopar sig.

Negativt avbrott i studierna har ökat något. År 2025: 6,9 %, 665 personer.

Placeringen av utexaminerade ligger på samma nivå som rapporterades för ett år sedan.”

¹² Avbrott i studierna kan till följd av orsaken till avbrytandet indelas i positiva och negativa avbrott. Positivt avbrott innebär att den studerande söker sig till ett annat utbildningsområde eller en annan läroanstalt efter att den studerande har blivit på det klarar med sitt yrkesval (Utbildningsstyrelsen 2002, 33). Även att man sökt sig till arbetslivet eller övergång till armén kan ses som en positiv orsak att avbryta studierna (Määttä, Kiiveri & Kairaluoma 2011). Den del av de som avbryter studierna, som på sätt och vis fortsätter att driva omkring och inte försöker hitta en lösning på situationen riskerar att marginaliseras. (Ketomäki 2011, 13)

9. Utvärderingsberättelsen 2024:

Cirka 30 % av TAL:s studerande är flerspråkiga. Det skulle finnas behov av smågrupper inom undervisningen, men för närvarande finns det inga resurser för detta.

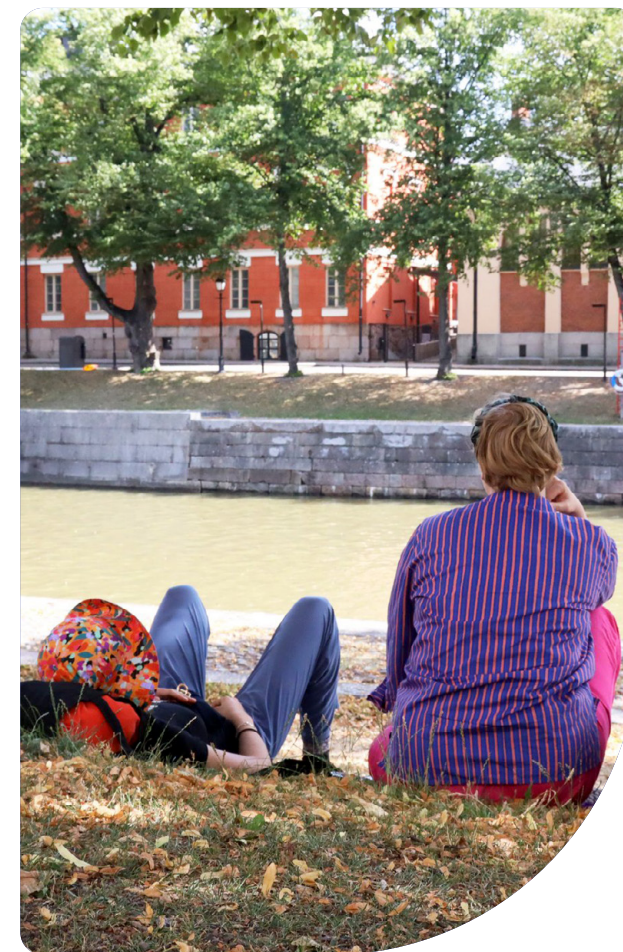
- ▶ Hur syns ökningen av heterogenitet i studerandegruppen i vardagen inom undervisning och handledning?

Serviceområdet för yrkesutbildning:

”Lärarnas behov av att differentiera undervisningen inom gruppen har ökat betydligt.

För en del av de studerande ordnas stöd- och tilläggsundervisning utöver undervisningen i den egna gruppen, antingen i smågrupp eller i skolhusens Oppimo¹³. Behovet av detta kommer att öka i och med lagstiftningen om stöd för lärande och särskilt stöd. Lagen träder i kraft den 1 augusti 2026.

I viss utsträckning kan de studerande grupperas enligt inlärningsnivån, samtidigt som flexibla övergångar till exempel till en mer avancerad grupp säkerställs när kunnandet har utvecklats tillräckligt. För att stärka de grundläggande färdigheterna har man i de gemensamma examensdelarna tagit i bruk valfria kurser i grundläggande färdigheter innan övergången till att avlägga de obligatoriska gemensamma examensdelarna.”

¹³ Vid Oppimo får man stöd och handledning för studier i gemensamma examensdelar och yrkesinriktade studier och vid vissa Oppimo även i yrkesinriktade ämnen. Mer information: [Oppimo - Åbo yrkesinstitut](#)

10. Utvärderingsberättelsen 2024:

Enligt intervjuerna utmanar förlängningen av läroplikten till 18-åringar 2021 personalen vid Åbo yrkesinstitut, eftersom studerandematerialet numera är så heterogent. Till studierna kommer också fler studerande som inte är kapabla att studera.

- ▶ Vilka är de viktigaste faktorerna som försämrar studerandenas studieförmåga – hur svarar man på dem?

Serviceområdet för yrkesutbildning:

- ”**Koncentreringsvårigheter** – rytmisering av och pauser i undervisningen, telefoner används på lektionerna endast om de ingår i undervisningen.
- **Sociala utmaningar** – dåligt beteende åtgärdas, gemensamma spelregler utarbetas för gruppen som de studerande förutsätts följa. Ibland flyttas studerande till en annan grupp, till exempel om det har uppstått smågrupper som stör lektionerna.

- **Brister i de grundläggande färdigheterna** – kommunikation och interaktion samt matematiska ämnen, valbara kurser i grundläggande färdigheter före övergången till obligatoriska delområden inom examen samt den tilläggsundervisning som erbjuds av bland annat Oppimo-lär miljöerna.”

- ▶ Hur har förlängningen av läroplikten påverkat ordnandet av undervisningen och belastningen på personal?

Serviceområdet för yrkesutbildning: I och med förlängningen av läroplikten kommer det till läroanstalten fler studerande än tidigare som har utmaningar i studierna, livshanteringen osv. Det finns för få platser för krävande särskilt stöd, vilket innebär att studerande som behöver krävande stöd också styrs till den normala yrkesutbildningen. Lagstiftningen förutsätter att man ingriper i den studerandes studier inom en månad om studierna inte framskrider enligt den personliga studieplanen, om det finns mycket frånvaro

osv. Under denna tid ska tidigt stöd, särskilt stöd och stöd av en multiprofessionell grupp ha genomförts innan den studerande kan anses ha avgått och hänvisas till tillsynen över läroplikten. Antalet sådana fall har ökat betydligt, och detta har ökat arbetet för såväl ansvariga lärare, studiehandledare som utbildningschefer. **Undervisnings- och handledningspersonalen har inte tillräcklig kompetens för (krävande) särskilt stöd.”**

Om effekterna av höjningen av läropliktsåldern

Datarummet-rapport 5/2025 (3.12.2025)

Utgivare: Statens ekonomiska forskningscentral VATT

Teman: Utbildning och arbetsmarknad

Ämnesord: läroplikt, utbildning på andra stadiet

Sammanfattning

Läropliktsåldern höjdes i december 2020. Den nya läropliktslagen förpliktar personer under 18 år att söka sig till studier och avlägga sina studier enligt en individuell studieplan. I denna utredning behandlar vi effekterna av utvidgningen av läroplikten på utexaminering från andra stadiet, på hur studierna på andra stadiet framskrider och på de perioder som unga tillbringar utanför arbete och utbildning.

Resultaten visar att höjningen av läropliktsåldern minskade andelen personer som avbröt utbildningen före 18 års ålder med en tredjedel. Andelen utexaminerade från andra stadiet ökade med cirka 1,5 procentenheter jämfört med äldre åldersklasser. De första unga som berördes av höjningen av läroplikten tillbringade sammanlagt 1 800 läsår mer inom utbildning. Av dessa unga hade 79,4 % avlagt en examen på andra stadiet före våren det år då de fyllde 20 år.

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/193573/vatt-datahuone-raportti-5-2025-oppivelvollisuusian-korotuksen-vaikutuksista.pdf>

11. Utvärderingsberättelsen 2024:

I Åbo har man inlett ett utredningsarbete om strukturerna för yrkesutbildningen inom stads-koncernen, där man granskar hur stadens yrkesutbildning borde ordnas i framtiden.

- I vilket skede är utredningen av strukturerna för yrkesutbildningen och vilka alternativ bereds?

Serviceområdet för yrkesutbildning:

”Stadsstyrelsen beslutade 2.6.2025 § 214 att från och med den 1 januari 2026 bilda en egen balansenhetsliknande bokföringsenhet för Åbo stads yrkesutbildning. Dessutom **beslöt stadsstyrelsen att inleda förhandlingar om överlåtelse av Åbo yrkesinstituts svensk-språkiga yrkesutbildning rörelse till Axxell utbildning Ab. Vidare beslöt stadsstyrelsen att tillsätta en styrgrupp på 10 personer för beredningen av arrangemangen för yrkesutbildningen.** Utöver Åbo stad är Vuxenutbildningsstiftelsen i Åbo, Åbo konserverium och Åbo TAITO-Utbildning representerade i styrgruppen.

Genom reformarbetet inom yrkesutbildningen eftersträvas följande:

- att säkerställa en högklassig och effektiv yrkesutbildning i en situation där åldersklasserna i allmänhet blir mindre, invandringen ökar och arbetskraftsbehoven förändras och ökar, men de ekonomiska resurserna minskar,
- att minska överlappande administration,
- att minska inbördes konkurrensen,
- att förbättra den gemensamma marknadsföringen och
- att förbättra den gemensamma synligheten i förhållande till näringslivet, andra utbildningsanordnare och beslutsfattare.

Styrgruppen har tillsatt fyra underarbetsgrupper: arbetsgrupper för anordnande, ekonomin, personal samt service- och lokalnätet. Arbetsgrupperna arbetar fram till sommaren 2026 och lämnar sina uppgifter till den utredningsrapport som är under beredning och som borde bli klar i augusti–september för

Yrkesutbildningen har en mycket stor betydelse både för uppbyggnaden av de ungas eget liv och för utvecklingen av regionens livskraft. Revisionsnämnden upplever att arbetet, där man söker en egen studieväg för varje ung person och antalet negativa avbrott i studierna kan minimeras, är mycket värdefullt.

beslutsfattarnas bruk. I september–oktober borde beslut fattas om huruvida bolagiseringen av yrkesutbildningen ska fortsätta eller om utbildningen förblir inom koncernen.”

www.turku.fi/sv/forvaltning-och-beslutsfattande/revisionsnamnden